

Vitky Myrskylä
ja poikometti
kertaalle 9.3.2004/jc

Hankesid
28.2.2005
Be

**HISTORIALLISEN AJAN KIINTEIDEN MUINAISJÄÄNNÖSTEN
INVENTOINTI SIPOOSSA VUONNA 2002**
Donald Lillqvist & V.- P. Suhonen

Museovirasto, rakennushistorian osasto

Tiivistelmä

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti syksyllä 2002 historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnin Sipoonjokilaakson eteläosassa sekä Boxin ja Västerskogin kaava-alueilla. Tarkoituksena oli paikantaa muinaisjäännökset ja määrittää niiden vaikutukset maankäytön suunnitteluun. Työ liittyy laajempaan hankkeeseen, jolla pyritään rakennetun kulttuuriympäristön inventoinnin kehittämiseen.

Inventoinnissa tarkastetut kohteet jakaantuvat tyypeittäin seuraavasti:

Keskiaikainen linna	1 kpl
Kartanonpaikka	1 kpl
Autioitunut kylätontti	4 kpl
Kirkonpaikka	2 kpl
Tiiliruukki	2 kpl
Tiilitehdas	1 kpl
Vesimyllyt	11 kpl
Tuulimyllyt	1 kpl
<u>Padot</u>	<u>3 kpl</u>
Yhteensä	26 kpl

SISÄLLYSLUETTELO

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT	4
1. JOHDANTO	5
2. RAUHOITUSLUOKITUKSET	6
3. MENETELMÄT	7
4. KOHDELUETTELO	8
1. BOX, VESIMYLLY 1	8
2. BOX, TUULIMYLLY.....	10
3. BOX, VESIMYLLY 2.....	11
4. BOX, VESIMYLLY 3.....	12
5. ERIKNÄS, TIILIRUUKKI	14
6. SKRÄDDARBY, AUTIOTONTTI.....	16
7. SKRÄDDARBY, TIILIRUUKKI.....	21
8. SKRÄDDARBY, JOENSUUN KARTANO, AUTIOTONTTI	22
9. SÖDERKULLA, PATO 1	23
10. SÖDERKULLA, PATO 2.....	24
11. SÖDERKULLA, PATO 3.....	26
12. SÖDERKULLA, VESIMYLLY 1	27
13. SÖDERKULLA, VESIMYLLY 2.....	28
14. BOX, KYRKMÄSSBACKEN, KIRKONPAIKKA.....	30
15. MASSBY, TIILIRUUKKI/TIILITEHDAS/KYLÄTONTTI.....	31
16. IMMERSBY, VESIMYLLY.....	34
17. SÖDERKULLA, GLAMARS, AUTIOTONTTI.....	36
18. HINDSBY, HOVGÅRD, KARTANONPAIKKA.....	38
19. HINDSBY, VESIMYLLY 1	40
20. HINDSBY, VESIMYLLY 2.....	42
21. HINDSBY, VESIMYLLY 3.....	43
22. HINDSBY, VESIMYLLY 4.....	45
23. GESTERBY, VESIMYLLYT	47
24. PIGBY, AUTIOTONTTI.....	49
25. NORKULLA, KYRKBACKEN, KIRKONPAIKKA	51
26. SKRÄDDARBY, SIBBESBORG, KESKIAIKAINEN LINNA	52
5. YHTEENVETO	56
LÄHTEET JA KIRJALLISUUS	57

Liitteet

Liite 1: Mustavalkonegatiivit.

Liite 2: Diakuvat.

Liite 3: Löytöluettelo, Söderkulla, Glamars.

Liite 4: Kohdekartta.

Liite 5: Muinaisjäännösalueet: Eriknäs, Skräddarby, Söderkulla.

Liite 6: Muinaisjäännösalueet: Box.

Liite 7: Muinaisjäännösalueet: Hindsby, Gästerby, Immersby, Pigby.

Liite 8: Skräddarby, autiotontti, yleiskartta

Liite 9: Skräddarby, autiotontti, koekuopat 1-5.

Liite 10: Massby, Glamars, yleiskartta.

Liite 11: Massby, Glamars, koekuopat 1-2.

Liite 12: Massby tiilitehdas/autiotontti, yleiskartta.

ARKISTO- JA REKISTERITIEDOT

Kunta:	Sipoo
Tutkimusalue:	Sipoonjokilaakson eteläosa sekä Boxin ja Västerskogin osayleiskaava-alueet.
Kylät:	Box, Eriknäs, Skräddarby, Söderkulla, Massby, Immersby, Gästerby, Pigby, Hindsby.
Kohteen laji:	Kartano, autioitunut kylätontti, tiiliruukki, tiilitehdas, vesimylly, tuulimylly ja pato.
Ajoitus:	Noin 1250 ¹ -1900.
Peruskartta:	Järvenpää 2043 09, Hangelby 2043 10, Nickby 2043 11.
Tutkimuksen laatu:	Historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventointi.
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto.
Kenttätyöaika:	14. - 25.10. 2002.
Rahoittaja:	Museovirasto
Mv-negatiivit:	MV/RHO 125425 : 1-195. 125245
Diakuvat:	MV/RHO 125426 : 1-148. 125246
Löydöt:	KM 2003015: 1-7.
Alkuperäinen raportti:	Museovirasto, rakennushistorian osaston arkisto.
Kopio:	Sipoon kunta.

¹ Historiallinen aika alkaa Itä-Uudellamaalla ruotsalaissiirtolaisten muuttaessa seudulle Hämeen ristiretken jälkeen.

1. JOHDANTO

Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti 14. - 25.10. 2002 historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventoinnin Sipoonjoen eteläosassa sekä Boxin ja Västerkogin osayleiskaava-alueilla. Tarkoituksena oli paikantaa muinaisjäännökset ja määrittää niiden vaikutukset maankäytön suunnitteluun. Kenttätöistä ja raportoinnista vastasivat tutkija V.-P. Suhonen ja apulaistutkija Donald Lillqvist. Rahoittajana toimi Museovirasto.

Sipoon vuoden 2002 arkeologiset tutkimukset liittyvät laajempaan hankkeeseen, jolla pyritään kehittämään rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisvaltaista inventointia. Tällä kertaa kokeiltiin historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten inventointia maantieteellisesti suppeilla osayleiskaava-alueilla. Tulevaisuudessa testataan kunta- ja maakuntatason inventointeja.

2. RAUHOITUSLUOKITUKSET

Inventoinnissa löydettyjen historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten arvottamiseen on käytetty Museoviraston arkeologian osaston vakiintunutta rauhoitusluokitusjako:

Luokka I = Valtakunnallisesti merkittävä; säilyminen turvattava kaikissa olosuhteissa. Kohde on pysyvästi rauhoitettu.

Luokka II = Kohteen arvon selvittäminen vaatii tarkempia tutkimuksia. Käytännössä luokka II:n kohteet voidaan vapauttaa rauhoituksesta arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laatu määritetään tapauskohtaisesti.

Luokka III = Tuhoutunut ja/tai loppuun tutkittu muinaisjäännös; ei enää rauhoitettu.

3. MENETELMÄT

Ennen inventoinnin kenttätöosuutta suoritettiin arkisto- ja kirjallisuusselvitys, jolla pyrittiin saamaan perustiedot alueella mahdollisesti olevista historiallisen ajan kiinteistä muinaisjäänöksistä.

Maastoinventoinnin aikana tarkastettiin valmistelutyön yhteydessä valikoidut kohteet. Jokainen löydetty historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös dokumentoitiin valokuvaamalla dia- ja mustavalkofilmille. Lisäksi tehtiin inventointipiirroksia, joihin merkittiin mittoja, rakenteiden sijainteja ym. tarpeelliseksi katsottuja tietoja². Erityishuomio kiinnitettiin sekä arkeologiseen arvoon (rauhotusluokitukset) että rakennustöiden toteuttamisen edellytyksenä oleviin toimenpiteisiin (kartoitus, kaivaus, dokumentointi jne.).

Inventoinnin yhteydessä tehdyt koekuopat kaivettiin lapiolla ja kaivauslastoilla luonnollisina kerroksina puhtaaseen maahan saakka. Kuopat dokumentoitiin piirtämällä tasojaprofiilikarttoja sekä valokuvaamalla dia- ja mustavalkofilmille.

² Inventointipiirroksia säilytetään raportin arkistokappaleen yhteydessä.

4. KOHDELUETTELO

Kohdeluetteloon ei ole otettu mukaan nykypäivään saakka käytössä säilyneitä keskiaikaisia kylänpaikkoja ja vanhoja teitä. Inventoinnissa löytymättömät valmistelutöissä havaitut historiallisen ajan kiinteät muinaisjäännökset mainitaan sopivissa paikoissa kohdeluetteloa.

1. Box, vesimylly 1 (1000 00 1341) Box Sandbacka

MV/RHO dia 125246: 1

Kuva 1: Vesimyllyn paikka.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Vesimylly
Luokka:	II
Ajoitus:	? → 1700-luvun alku → ?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6689210, y = 2577111.
Mv-negatiivit:	MV/RHO 125425: 1-2.
Diakuvat:	MV/RHO 125426: 1.
Historia:	Box mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1543. Kylässä oli tuolloin seitsemän tilaa. ³

³ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 80.

Varhaisimmat tiedot Boxin myllyistä ovat säilyneet 1500-luvulta. Vuonna 1586 kylässä oli kaksi myllyä. 1600-1800-luvuilla Boxin talonpojat maksoivat veroa enimmillään kahdesta myllystä.⁴

Inventointikohde 1 on merkitty A. Giökenin vuosina 1728-1729 piirtämälle kartalle⁵. Mylly puuttuu 1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevasta Kuninkaan kartastosta⁶.

Kuvaus:

Myllyn paikka erottuu peltojen keskellä olevassa joenmutkassa sijaitsevana noin 8 x 6 metriä laajana kahden uoman – toinen kiviin jäävänä pohjakaavaltaan neliömäisenä tasanteena. Maanpinnalle ei näy rakenteita. Maassa ei ole tiiltä tai laastia.

Myllyn paikalla kasvaa heinää ja puuntaimia. Kasvillisuus muodostaa myllyn kohdalla selkeästi ympäristöstä eroavan neliömäisen alueen.

Jatkotoimenpiteet: Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella.

⁴ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 344-350.

⁵ Giöken 1727-1728.

⁶ Kuninkaan kartasto, s. 80.

2. Box, tuulimylly

(1000 00 1342) Box Storbengt

MV/RHO dia 125246: 2

Kuva 2: Tuulimyllyn kivijalka.

Valok. V.-P. Suhonen

- Tyyppi:** Tuulimylly
Luokka: II
Ajoitus: ? → 1700-luvun loppu → ?
Lukumäärä: 1
Koordinaatit (Kkj): x = 6689013, y = 2577010.
Mv-negatiivit: MV/RHO 125425: 5-7.
Diakuvat: MV/RHO 125426: 2-4.
Historia: Kohde on merkitty 1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon⁷.
Kuvaus: Boxin ruotsinkielisen ala-asteen pihamaan lounaisnurkassa sijaitsevan kallionkohouman päällä on noin 7 x 12 metriä laaja tuulimyllyn pohja. Isoista harmaakivistä tehty kivijalka erottuu paikoitellen kasvillisuuden alta. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5 metriä. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.
 Paikalla kasvaa heinää, koivuja, mäntyjä ja pihlajaa.
Jatkotoimenpiteet: Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten kaivausten jälkeen.

⁷ Kuninkaan kartasto, s. 80.

3. Box, vesimylly 2 (1000 00 1343) Box Grönkulla

MV/RHO dia 125245: 6

Kuva 3: Myllyn kivijalan säilynyt osa.

Valok. V.-P. Suhonen

- Tyyppi:** Vesimylly
- Luokka:** III
- Ajoitus:** ? → 1700-luvun loppu → ?
- Lukumäärä:** 1
- Koordinaatit (Kkj):** $x = 6689877$, $y = 2576649$.
- Mv-negatiivit:** MV/RHO 125425: 9-11.
- Diakuvat:** MV/RHO 125426: 5-6.
- Historia:** Kohde on merkitty 1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon⁸.
- Kuvaus:** Myllyn paikka on jäänyt sillan ja omakotitalon alle. Talon vierellä on jäljellä jonkin verran myllyn kivijalkaa (ks. kuva 3). Joen rannalla olleet rakenteet ovat tuhoutuneet joen perkauksen yhteydessä.
- Jatkotoimenpiteet:** Kohde on tuhoutunut, ja siten rauhoituksesta vapautettu.

⁸ Kuninkaan kartasto, s. 80.

4. Box, vesimylly 3 (1000 00 1344) Box Sisbacka

MV/RHO dia 125246: 10

Kuva 4: Vesimyllyn paikka.

Valok. V.-P. Suhonen

- Tyyppi:** Vesimylly
- Luokka:** II/III
- Ajoitus:** ? → 1700-luku → 1920-luku(?)
- Lukumäärä:** 1
- Koordinaatit (Kkj):** $x = 6690600$, $y = 2577390$.
- Mv-negatiivit:** MV/RHO 125425: 7-10.
- Diakuvat:** MV/RHO 125426: 12-16.
- Historia:** Kohde on merkitty 1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon⁹. Lähitalojen asukkaiden mukaan mylly on toiminut 1920-luvulle saakka.
- Kuvaus:** Mylly on suurelta osin tuhoutunut omakotitalojen ja kasvimaiden rakentamisen yhteydessä. Joen itäpuolisella rantapenkereellä on yhä näkyvissä isoista harmaakivistä tehty 15 metriä pitkä kivijalka. Paikalla kasvaa lehtipuita ja pensaita.
- Pari kymmentä metriä myllyn paikasta etelään on rakennuksen pohja. Isoista harmaakivistä koostuva kivijalka erottuu paikoitellen kasvillisuuden alta. Rakenteen tarkka luonne jäi selvittämättä sen päälle kootun jättepuukasan vuoksi.
- Jatkotoimenpiteet:** Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa raken-

⁹ Kuninkaan kartasto, s. 80.

tamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten luonne on määritettävä kasvillisuuden raivauksen jälkeen.

5. Eriknäs, tiiliruukki

(1000 00 1345) Eriknäsin
tiiliruukki

MV/RHO dia 125246: 11

Kuva 5: Tiiliruukki, rakennus I.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Tiiliruukki
Luokka:	II
Ajoitus:	1753-1757.
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6684560, y = 2575150.
Mv-negatiivit:	MV/RHO 125425: 23-26.
Diakuvat:	MV/RHO 125426: 17-37.
Tutkimushistoria:	Museoviraston rakennushistorian osaston arkistossa on tuntemattoman tekijän (H. Appelgren?) karttapiirros alueesta.
Historia:	Suomenlinnan rakentaminen kohotti Sipoon yhdeksi Uudenmaan tärkeimmistä tiilentuotantoalueista. Pitäjän rajojen sisällä toimi 1700-luvulla ainakin kuusi tiiliruukkia. Eversti Carl Fredrik Nordenskiöldin perustama Eriknäsin tiiliruukki oli käytössä vuosina 1753-1757. ¹⁰
Kuvaus:	Merenrannalta kohoavalla loivalla sekametsää kasvavalla rinteellä on kaksi rakennuksen pohjaa 20 metrin etäisyydellä toisistaan. Rakennusten välissä kulkee mökkitie. Rannalla erottuu veden alta vanha laiturin pohja.

¹⁰ Kuokkanen 1981, s. 134-136.

Rakennus 1

Noin 8 x 6 metriä laaja rakennuksen pohja. Isoista harmaakivistä tehty kivijalka erottuu 1 - 2 metriä korkeana kylmämuurattuna seinänä. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5 metriä. Rakennuksen etelä- ja pohjoispäässä on oviaukot. Rannanpuoleisen seinän ulkosivulla on runsaasti tiilimurskaa.

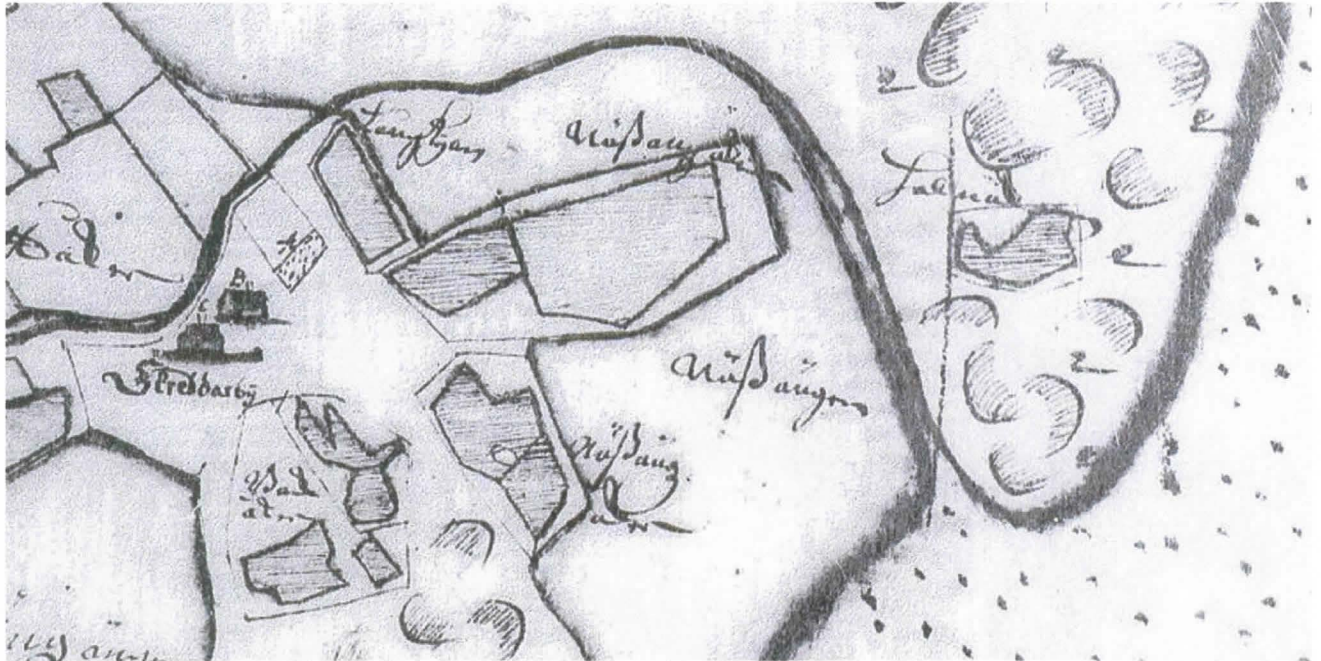
Rakennus 2

Rakennus 1:n luoteispuolelle sijaitseva noin 4 x 4 metriä laaja rakennuksen pohja. Kivijalka erottuu puolenmetrinkorkuisena harmaakivistä kylmämuurattuna seinänä. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella ja kartoituksella. Myös vedenalaiset muinaisjäännökset on huomioitava.

6. Skräddarby, autiotontti (1000 00 1346) Skräddorley (Skräddorley)

Kartta 1: Skräddarbyn kylän pohjoinen tonttimaa vuonna 1699. Huomaa tontti A oli jo tuolloin pois käytöstä.

Brotherus 1699

Tyyppi:	Autioitunut kylätontti.
Luokka:	II
Ajoitus:	Keskiaika → 1800-luvun loppu.
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	$x = 6687402$, $y = 2572782$.
Mv-negatiivit:	125425: 28-37, 40-41, 88-99, 160-162, 177-182, 192-194.
Diakuvat:	125426: 17-37.
Historia:	Skräddarby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1543. Kylässä oli tuolloin neljä tilaa. ¹¹

Skräddarbyn kylätontit on merkitty ensimmäisen kerran Samuel Brotheruksen vuonna 1699 piirtämälle kartalle¹². Tuolloisista tonttimaista ainoastaan nykyinen Joensuun kartanon paikka on säilynyt käytössä. Pohjoisessa oleva tontti on autioitunut 1800-luvun lopulla¹³. Etelässä sijainneen talon kohdalla on nykyään lomakylä ja Porvoon moottoritie.

¹¹ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 64.

¹² Brotherus 1699.

¹³ Sjöholm 2001, s. 36-37.

Skräddarbyn pohjoisella tonttimaalla 1600-luvun lopulla sijainneet Knaggis- ja Litens-nimiset tilat ovat olleet olemassa jo 1500-luvun puolivälissä¹⁴.

Samuel Brotheruksen Skräddarbyn karttaan on merkitty kolme myllyä. Myllyt ovat tuhoutuneet Porvoon moottoritien rakentamisen ja peltojen laajentamisen yhteydessä.

Kuvaus:

Peltojen ympäröimän kallioisen mäennyppylän itäpäässä sijaitsevalla harvalla sekametsää kasvavalla tasanteella erottuu viiden rakenteen paikat.

Rakenne A

MV/RHO dia 125246:23

Kuva 6: Rakenne A. Suuaukon reunakivet

Valok. V.-P. Suhonen

Tontin luoteispuolella pellon reunalla sijaitseva pohjakaavaltaan u:n muotoinen maavallin kolmelta sivulta ympäröimä kuoppa. Rakenteen pitkittäisakseli on noin 5 metriä ja poikittaisakseli 12 metriä. Suuaukolla on reunakivet. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.

Rakenteen kohdalla kasvaa pihlajia, kuusia ja mäntyjä.

Rakenne B

Tonttialueen koillisosassa sijaitseva noin 8 x 6 metriä laaja rakennuksen pohja. Kasvillisuuden alta erottuu paikoitellen kivijalan

¹⁴ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 120.

osaksi sopivia kiviä. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5 metriä. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.

Rakennuksen keskellä on suuri mänty. Muuten paikalla kasvaa heinää ja puuntaimia.

Rakennukseen tehdystä 0,4 x 0,4 metriä laajasta koekuopasta (nro 4) tuli esille likamaata. Esinelöytöjä ei saatu.

Rakenne C

MV/RHO dia 125246: 27

Kuva 7: Rakenne C.

Valok. V.-P. Suhonen

Kallion laen keskikohdalla sijaitseva noin 12 x 10 metriä laaja rakennuksen pohja. Kivijalka erottuu paikoitellen heinän alta. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5 – 1 metriä. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.

Rakennuksen keskellä kasvaneen kaatuneen puun juuriosan kohdalle tehtiin 0,4 x 1 metriä laaja koekuoppa (nro 1). Esille tuli jonkin verran likamaata. Esinelöytöjä ei saatu.

Rakenne D

MV/RHO dia 125246: 30

Kuva 8: Rakenne D.

Valok. V.-P. Suhonen

Tontin kaakkoisreunalla olevalla tasanteella sijaitseva noin 12 x 10 metriä laaja rakennuksen pohja. Kivijalka erottuu paikoitellen kasvillisuuden alta. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5 metriä. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.

Rakennuksen kohdalla kasvaa heinää, kuusia ja puuntaimia.

Rakennukseen tehdystä 0,4 x 0,4 metriä laajasta koekuopasta (nro 2) tuli esille likamaata. Esinelöytöjä ei saatu.

Rakenne E

MV/RHO dia 125246: 33

Kuva 9: Rakenne E.

Valok. V.-P. Suhonen

Tontin eteläpuolisen pellon vierellä sijaitseva noin 4 x 4 metriä laaja rakennuksen pohja. Harmaakivinen kivijalka erottuu paikoitellen kasvillisuuden alta. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5 metriä. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.

Rakennuksen paikalla kasvaa heinää ja mäntyjä.

Tonttimaalle tehdyt koekuopat (nro 3 & 5)

Tontin alueelle rakennusten ulkopuolelle tehtiin kaksi 0,4 x 0,4 metriä laajaa koekuoppaa. Paikat valittiin sattumanvaraisesti. Molemmissa kuopissa havaittiin likamaata. Esinelöytöjä ei saatu.

Jatkotoimenpiteet: Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten kaivausten jälkeen.

7. Skräddarby, tiiliruukki (1000 00 1347) Skräddarbyn
tiiliruukki

MV/RHO dia 125246: 148

Kuva 10: Tiiliruukki on sijainnut vastarannalla sillan alkupisteessä.

V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Tiiliruukki
Luokka:	III
Ajoitus:	1753-1757.
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	$x = 6686307$, $y = 2573515$.
Diakuvat:	125426: 148.
Historia:	Eversti Carl Fredrik Nordenskiöldin perustama Skräddarbyn tiiliruukki toimi vuosina 1753-1757 ¹⁵ .
Kuvaus:	Ruukki on tuhoutunut Porvoon moottoritien rakentamisen yhteydessä. Sipoonlahden ylittävän sillan länsipään kohdalla näkyy rannalla runsaasti tiilimurskaa.
Jatkotoimenpiteet:	Kohde on tuhoutunut, ja se on vapautettu rauhoituksesta.

¹⁵ Kuokkanen 1981, s. 134-136.

8. Skräddarby, Joensuun kartano, autiotontti (1000 00 1348)

Skräddarby
Joensuun
kartano

MV/RHO dia 125246: 147

Kuva 11: Mahdollinen autiotontti.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Tonttimaa(?)
Luokka:	II
Ajoitus:	1700-luvun loppu.
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6687049, y = 2572985.
Diakuvat:	125426: 147.
Historia:	1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon on merkitty paikalle rakennuksia ¹⁶ .
Kuvaus:	Joensuun kartanon keskusalueen luoteispuolella sijaitseva peltojen ympäröimä matala kallioinen mäki. Inventointiajankohtana maassa oli runsaasti lunta ja rakenteita ei ollut näkyvissä. Paikan topografia ei vaikuta tonttimaaksi sopivalta.
Jatkotoimenpiteet:	Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikan luonteen selvittämiseksi tarvitaan tarkistusinventointi, jonka yhteydessä tehdään koekuoppia.

¹⁶ Kuninkaan kartasto, s. 80.

9. Söderkulla, pato 1 (1000 00 1349) Söderkulla Karubergem

MV/RHO dia 125246: 38

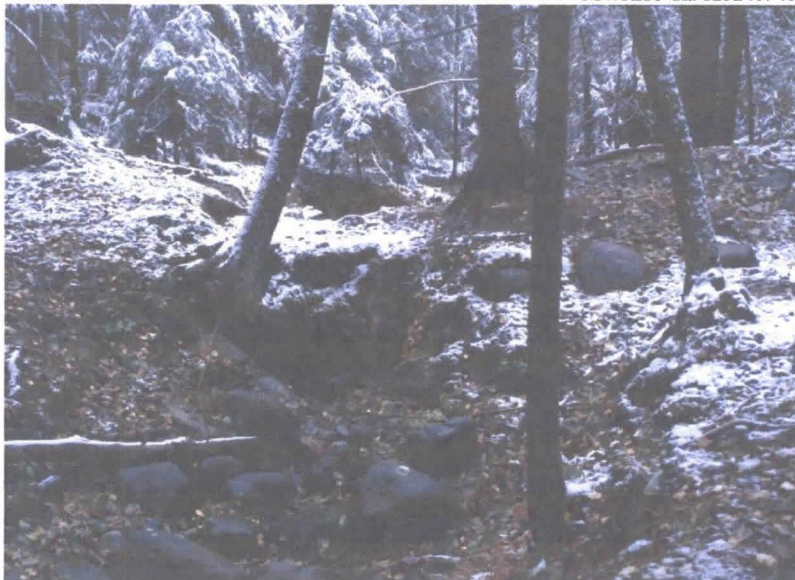
Kuva 12: Padon yläosa.

Valok. V.-P. Suhonen

- Tyyppi:** Pato
- Luokka:** II
- Ajoitus:** ?
- Lukumäärä:** 1
- Koordinaatit (Kkj):** x = 6689082, y = 2572463.
- Mv-negatiivit:** 125246: 44-47.
- Diakuvat:** 125245: 38-40.
- Kuvaus:** Kuivuneessa joenuomassa sijaitseva lohkokivistä kylmämuurattu pato. Padon korkeus on 1,5 metriä, leveys 2,5 metriä ja pituus 19 metriä. Padolla on 0,6 metriä korkea ja 0,6 metriä leveä aukko. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.
- Lumi heikensi inventointiajankohtana havaintomahdollisuuksia. Pato näytti kuitenkin olevan muuten hyvässä kunnossa paitsi, että sen päällä kasvoi muutamia kuusia ja mäntyjä.
- Jatkotoimenpiteet:** Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle dokumentoinnin ja kartoituksen jälkeen.
- Suositus:** Padon päällä kasvavat puut olisi kaadettava, sillä ne tuhoavat rakennetta.

10. Söderkulla, pato 2 (1000 00 1350) Söderkulla Molnträsket

MV/RHO dia 125246: 40

Kuva 13: Pato.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Pato/mylly?
Luokka:	II
Ajoitus:	?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6688258, y = 2572463.
Mv-negatiivit:	125245: 44-47.
Diakuvat:	125246: 41-42.
Kuvaus:	Molnträskiltä alkunsa saavan pienen joen suulla sijaitseva padon jäännös. Lohkokivistä rakennettu pato on ollut 16,5 metriä pitkä ja 1,9 metriä leveä. Padosta on nykyään jäljellä enää joen rannoilla olevat penkereet. Padon sortuneen keskiosan kohdalle on asetettu betonirengas.

Padosta yhdeksän metriä luoteeseen on noin 3 x 3 metriä laaja mahdollinen myllyn pohja. Paikka erottuu neliömäisenä tasanteena. Joen puolella rannassa sijaitsevat isot kivet saattavat kuulua kivijalkaan. Myllyn edustalla on 2,4 metriä pitkä ja 0,9 metriä leveä betoniporras.

Alueella kasvaa harvaa kuusimetsää. Lumi heikensi inventointijankohtana havaintomahdollisuuksia.

Jatkotoimenpiteet: Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella ja ympäristön kartoituksella.

11. Söderkulla, pato 3 (1000 00 1351) Söderkulla Galthagen

MV/RHO dia 125246: 45

Kuva 14: Pato.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Pato
Luokka:	II
Ajoitus:	Moderni
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 668819, y = 2572710.
Mv-negatiivit:	125245: 51-52.
Diakuvat:	125246: 43-45.
Historia:	J. Wikzenin vuonna 1767 piirtämälle kartalle on merkitty padon lähelle myllyn paikka ¹⁷ .
Kuvaus:	Kuivuneessa joenuomassa sijaitseva tasakokoisista lohkokivistä (2 x 0,5 m) muurattu 29,5 metriä pitkä, 1,6 metriä leveä ja 7,5 metriä korkea pato. Padon aukko on 1 metriä leveä ja 0,5 metriä korkea. Padon päällä on aukon kohdalla koroke.
	Padon ympärillä kasvaa lehtipuuvaltaista sekametsää. Pato on hyvässä kunnossa. Padon päällä oleva metallikaide on korjauksen tarpeessa.
Jatkotoimenpiteet:	Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Rakennustyöt edellyttävät kohteen dokumentointia ja ympäristön kartoitusta.

¹⁷ Kuvaja-Rantanen 1994, bilaga V.

12. Söderkulla, vesimylly 1 (1000 00 1352) Söderkulla Hansas

MV/RHO dia 125246: 48

Kuva 15: Myllyn paikka.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Mylly
Luokka:	III
Ajoitus:	?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6688681, y = 2572783.
Mv-negatiivit:	125245: 53-57.
Diakuvat:	125246: 46-49.
Kuvaus:	Kuivuneessa joenuomassa on myllyn jäännöksiä. Suuri osa myllystä on jäänyt omakotitalojen ja ulkoilutien alle. Myllyn kivijalkaa on hyödynnetty pohjoisrannalle rakennetussa talossa. Joessa on myllyn kohdalla betonipato. Rannoilla näkyy kiveystä noin 25 metrin matkalla.

Paikka on täysin lehtimetsän ja pensaikon peitossa. Lumi heikensi inventointiajankohtana havaintomahdollisuuksia.

Jatkotoimenpiteet: Kohde on tuhoutunut, ja siten rauhoituksesta vapautettu.

13. Söderkulla, vesimylly 2 (1000 00 1353) Söderkullan mylly

MV/RHO dia 125246: 51

Kuva 16: Rakennus.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Mylly/pato/silta
Luokka:	II
Ajoitus:	Moderni (?)
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6688242, y = 2572553.
Mv-negatiivit:	125245: 58-63.
Diakuvat:	125246: 50-61.
Kuvaus:	Söderkullan kartanon kaakkoispuolella sijaitsevassa lehtimetsä kasvavassa vesakoituneessa joenuomassa on myllynpaikka.

Rakennus

Joen pohjoisrannan rinteellä sijaitseva noin 7 x 9 metriä laaja rakennuksen jäännös. Rakennuksen seinästä on jäljellä 1 – 2 metriä korkea osa. Seinä koostuu isoista lohkokivistä ja tiilestä. Lisäksi seinää on paikoin korjattu sementillä.

Silta

Joen molemmilla rannoilla on sillan penkereet. Penkereiden välissä joen uomassa on siltapalkin perustuksena toiminut betonirakenne. Sillan länsipuolella on neljä metriä pitkä kivetty uoma, joka päättyy kivrakenteeseen. Rakenteen päällä on myllynkivi.

Pato

Noin 30 metriä myllyltä pohjoiseen on betonista tehty pato. Padolta lähtee myllylle päin betoniputki (Ø 65 mm), joka päättyy noin 4 x 4 metriä laajaan rakennuksen pohjaan. Rakennus erotuu pohjakaavaltaan neliömäisenä kumpareena.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikan arvon määrittämiseksi tulisi tehdä tarkempi arkistoseelvitys. Vasta sen jälkeen voidaan päättää edellyttävätkö rakennustyöt arkeologisten tutkimusten suorittamista.

14. Box, Kyrkmässbacken, kirkonpaikka (753 50 0005)

MV/RHO dia 125246: 62

Kuva 17: Kellari, josta väitetään löytyneen luita.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Kirkonpaikka
Luokka:	III
Ajoitus:	?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (KKJ):	x = 6688270, y = 2577230.
Mv-negatiivit:	125245: 58-63.
Diakuvat:	125246: 62.
Tutkimushistoria	Markus Hiekkänen 1988 (tarkastus).
Historia:	Borgmannin tilalla on perimätiedon mukaan sijainnut vanha kirkko ja ruttohautausmaa ¹⁸ . Todennäköisemmin Kyrkmässbacken on kuitenkin saanut nimensä sen vuoksi, että sinne on kokoonnuttu kirkolle tehtäviä matkoja varten ¹⁹ .
Kuvaus:	Kyrkmässbacken on peltojen ympäröimä matala ja kallioinen mäki. Paikalla ei ole näkyvissä mitään kirkkoon tai ruttohautausmaahan viittaavaa.
Jatkotoimenpiteet:	Kyseessä ei ole muinaismuistolain (265/1965) mukainen rauhoitettu kiinteä muinaisjäänös.

¹⁸ Nyberg 1930, s. 249; Hiekkänen 1988.

¹⁹ Sjöholm 1996, s. 27.

15. Massby, tiiliruukki/tiilitehdas/kylätontti

(1000 001377) Masby (Masby)
 (1000 001378) Söderkullan
 tiilitehdas

MV/RHO dia 125246: 66

Kuva 18: Tehtaan kivijalka.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Tiiliruukki/tiilitehdas/kylätontti
Luokka:	II
Ajoitus:	Tiiliruukki 1754-1756, tiilitehdas 1800-luvun loppu → 1900-luvun alkupuoli. Kylätontti keskiaika → 1800-luku.
Lukumäärä:	3
Koordinaatit (Kkj):	x = 6688420, y = 2572045.
Mv-negatiivit:	125245: 69-75.
Diakuvat:	125246: 63-68.
Historia:	Eversti Carl Fredrik Nordenskiöld ja Sofia Tigersted perustivat vuonna 1754 tiiliruukin Söderkullan kartanon maille. Rakennuttajien välille puhkesi pian vakava riita, ja ruukki oli rauniona jo vuonna 1756. ²⁰
	Tiiliruukin paikkaa ei tunneta. Se on ilmeisesti sijainnut J. Wikzenin Massbyn kartalle vuonna 1767 merkitsemän Tegelbruksåkerin läheisyydessä ²¹ .
	Söderkullan tiilitehdas toimi 1880-luvun lopulta 1950-luvun alkuun ²² . Tiilitehdas sijaitsee Massbyn kylän Sipoojoen itäpuolisen osan päällä.

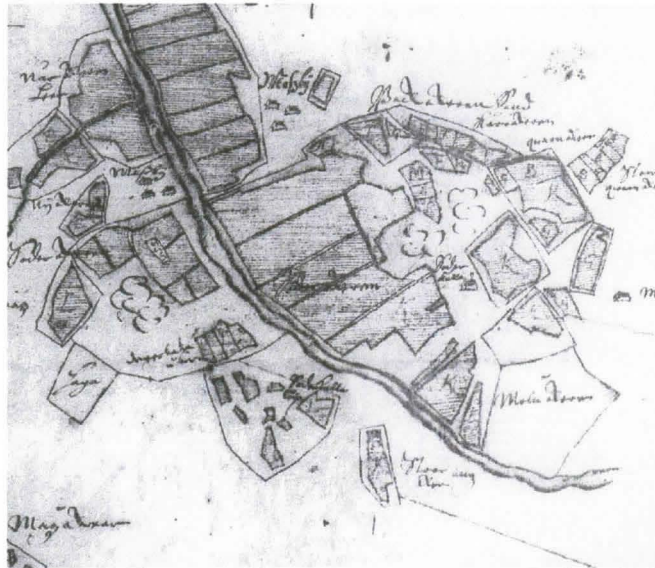
²⁰ Kuokkanen 1981, s. 134-135.

²¹ Kuvaja-Rantanen 1994, bilaga V.

²² Sjöholm 1998, s. 29-30.

Massby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1442²³. Vuonna 1543 kylään kuului 16 tilaa²⁴.

Massbyssä on ollut viimeistään keskiajan ja uuden ajan taitteen tienoilla rälssin omistuksia, sillä vuonna 1563 rälssimaata riitti perinnöksi saakka²⁵.

Kartta 2: Massby vuonna 1693.

Brotherus 1693

Massbyn tontit on merkitty ensimmäisen kerran Samuel Brotheruksen vuonna 1693 piirtämälle kartalle²⁶. Tuolloin kylän alueella olivat Stor-Massby, Lill-Massby, Söderkullan torppa, Söderkullan kartano ja Glamars. Nykyään täysin autioina ovat Stor-Massby ja Glamars. Lisäksi Lill-Massbyn eteläosa on tällä hetkellä asumaton.

Kuvaus:

Tegelbruksåker sijaitsee noin 100 - 200 metriä Söderkullan kartanosta pohjoiseen. Inventointiaikana lumi häikäsi havaintomahdollisuuksia, ja ruukin jäännöksiä ei löydetty. Toisaalta topografian perusteella parhailta ruukin paikoilta vaikuttaneilla kohdilla on nykyään omakotitalot.

Tiilitehtaan jäännökset sijaitsevat Sipoonjoen itäisellä rantaterassilla olevassa harvassa lehtimetsässä. Näkyvillä on noin 40 metriä

²³ Nyberg 1930, s. 338 viite 59.

²⁴ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 64.

²⁵ Anthoni 1970, s. 375.

²⁶ Brotherus 1693.

pitkä ja 22 metriä leveä betoninen kivijalka. Turpeen alta erottuu paikoitellen betonilattia. Rakennuksen ympärillä on oja. Maassa on runsaasti tiilimurskaa ja kattotiilien kappaleita.

Tiilitehtaan länsipuolella on harmaakivinen lastausramppi, kaakossa pieni rakennuksen pohja ja etelässä savenottoalue.

Stor-Massbyn kylätonttiin kuuluneita rakenteita ei havaittu. Söderkullan tie, vedenottamo ja tiilitehdas ovat ilmeisesti tuhonneet kylän jäännökset täysin. Osia tontista saattaa kuitenkin olla säilyneenä käänköpaikan alla. Asia voidaan selvittää ainoastaan kaivaustutkimuksin.

Lill-Massbyn autioitunut osa on nykyään peltona. Peltopuimintaa ei voitu suorittaa lumipeitteen vuoksi. Paikan topografia on kuitenkin sellainen, että hiukan ylempänä rinteellä olevat nykyiset talonpaikat vaikuttavat alkuperäisiltä.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella ja ympäristön kartoituksella.

16. Immersby, vesimylly (1000 00 1355) Immersby Broas

MV/RHO dia 125246: 69

Kuva 19: Myllyn paikka.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Mylly
Luokka:	II
Ajoitus:	?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6689110, y = 2570232.
Mv-negatiivit:	125245: 76-80.
Diakuvat:	125246: 69-71.
Kuvaus:	Immersbyn Broasin kylämäen itäpuolella sijaitsevan kuivuneen puron rannoilla on myllyn jäännöksiä. Kahden uoman välissä on pohjakaavaltaan nelikulmainen 8 metriä pitkä ja 4 metriä leveä myllyn pohja. Harmaakivinen perustus erottuu paikoitellen kasvillisuuden alta. Uomien seiniä on vahvistettu kivillä.

Ympäristön kasvillisuus koostuu lähinnä eri-ikäisistä pajuista. Maassa on runsaasti pois korjaamatonta jättepuuta. Havaintomahdollisuudet olivat lumen vuoksi huonot.

Immersbyn Broasissa toimi 1750- ja 1760-luvuilla tiiliruukki²⁷. Broas on merkitty Immersbyn vuoden 1698 karttaan²⁸. Inventoinnissa ei löydetty talon lähiseudulta merkkejä ruukista.

²⁷ Kuokkanen 1981, s. 181.

²⁸ Brotherus 1698.

Kartta 3: Immersby vuonna 1698, Broas (A) keskellä.

Brotherus 1698

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten (kartoitus, koekaivaus) jälkeen.

17. Söderkulla, Glamars, autiotontti (1000 00 1356) Söderkulla
Glamars

MV/RHO dia 125245: 73

Kuva 20: Mahdollinen rakennuksen paikka.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Autioitunut kylätontti
Luokka:	II
Ajoitus:	Keskiaika → 1700-luvun loppu?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6688326, y = 2572889.
Mv-negatiivit:	125245: 81-86.
Diakuvat:	125246: 72-78.
Löydöt:	KM 2003015: 1-7.
Historia:	Glamars on ollut olemassa jo 1500-luvun puolivälissä. Tila liitettiin Söderkullaan vuoden 1780 tienoilla. ²⁹
Kuvaus:	Glamars sijaitsee rinteiden yläosassa olevalla terassilla kahden kallion jyrkänteen väliin jäävässä laaksossa. Havaintomahdollisuudet olivat inventoinnin aikana erittäin huonot. Sen lisäksi, että maassa oli runsaasti lunta, myrsky oli kaatanut useita isoja puita. Alueelta erottui kuitenkin 3-4 mahdollista rakennuksen paikkaa.

Koekuoppa 1

Uunin paikalta näyttäneeseen kumpareeseen tehtiin 0,3 x 0,3 metriä laaja koekuoppa. Rakenteita ei saatu esille, ainoastaan likamaata. Löytöihin (KM 2003015: 1-3) kuului luuta, kivisavikeramiikkaa ja fajanssia.

²⁹ Sjöholm 1998, s. 38.

Koekuoppa 2

Mahdolliseksi rakennukseksi tulkittuun paikkaan tehtiin 0,4 x 0,4 metriä laaja koekuoppa. Rakenteita ei saatu esille, ainoastaan ohut kerros likamaata. Löytöinä (KM 2003015: 4-7) saatiin fajanssia, tiilimurskaa, savitiivistettä ja lasia.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten kaivausten jälkeen.

18. Hindsby, Hovgård, kartanonpaikka (1000 OD 1357) *Hindsby
Hovgård*

MV/RHO dia 125246: 79

Kuva 21: Hovgårdin kartanonpaikka pohjoisesta.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Kartanonpaikka (?)
Luokka:	II
Ajoitus:	1600-luvun alku → 1800-luvun loppu.
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	$x = 6692872$, $y = 2568879$.
Mv-negatiivit:	125245: 105-109.
Diakuvat:	125246: 79-83.
Historia:	Hindsby mainitaan keskiaikaisissa lähteissä vuosina 1425 ja 1489 ³⁰ . Kylässä oli vuonna 1543 21 tilaa ³¹ .

Ritari Nils Kurjella oli Hindsbyssä rälssitila vuonna 1425³². On mahdollista, että tila jaettiin 1400-luvulla Lill-Hovet ja Stor-Hovet-nimisiin osiin. Jälkimmäinen oli ilmeisesti vuonna 1559 Per Gallen omistuksessa.³³

Stor-Hovet siirrettiin nykyisen Hofgårdin luokse 1600-luvun alkupuolella³⁴. Tämänhetkinen päärakennus on tuotu paikalle 1870-luvulla³⁵.

³⁰ FMU 1777, 4262.

³¹ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 64.

³² FMU 1777.

³³ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 135-136.

³⁴ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 124.

³⁵ Sipoon kunta, Keski-Sipoon osayleiskaava 1986, s. 11.

Hofgårdin viereiselle kalliolle rakennettiin 1760-luvulla tuulimylly³⁶. Mylly on merkitty 1760-luvun lopulta peräisin olevalle kartalle³⁷.

Kartta 4: Hindsbyn tuulimylly.
Wikzen, & Westermark 1768-1769

Kuvaus:

Nykyisen Hofgårdin itäpuolella sijaitseva noin 9 x 8 metriä laaja rakennuksen pohja. Lohkokivistä muuratun kivijalan korkeus on enimmillään 0,5 metriä. Kivien halkaisijat ovat noin 0,2-1 metriä.

Kivijalka erottuu hyvin, sillä se sijaitsee puistomaiselle pihalueella. Inventointihetkellä havaintomahdollisuudet olivat lumipeitteen vuoksi erittäin huonot.

Tuulimyllystä ei näkynyt merkkejä.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella.

³⁶ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 350.

³⁷ Wikzen & Westermark 1768-1769.

19. Hindsby, vesimylly 1 (1000 oo 1358) Hindsley Götan

MV/RHO dia 125246: 88

Kuva 22: Myllyn paikka.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Vesimylly
Luokka:	II
Ajoitus:	? → 1700-luvun loppu → ?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6692472, y = 2567660.
Mv-negatiivit:	125245: 110-115.
Diakuvat:	125246: 84-89.
Historia:	Ensimmäiset tiedot Hindsbyn myllyistä ovat säilyneet 1500-luvulta. Vuonna 1586 kylässä oli kuusi myllyä. Kyläläiset maksoivat 1600-1800-luvuilla veroa enimmillään kahdesta myllystä. ³⁸

1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon on merkitty neljä vesimyllyä³⁹.

Kuvaus: Myllyn paikka sijaitsee harvassa kuusimetsässä olevassa joen uomassa noin 50 metriä Landbon tiestä pohjoiseen. Havaintomahdollisuudet olivat inventointiaikana lumen ja kovan pakkasen (-17°) vuoksi erittäin huonot.

Myllyn perustuksen laajuus on noin 7,5 x 6 metriä. Harmaakivistä kylmämuuratun kivijalan korkeus on enimmillään 0,5 metriä. Tiiltä

³⁸ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 344-350.

³⁹ Kuninkaan kartasto, s. 80.

tai laastia ei ole näkyvissä. Rakennuksen läpi kulkee juoksutus-ränni.

Myllyn eteläpuolella on padonpaikka ja noin 5 x 5 metriä laaja pohjakaavaltaan neliömäinen kumpare.

Noin 20 metriä myllyltä pohjoiseen on joen itäpuoleisella rin-teellä pohjakaavaltaan u:n muotoinen maavallin kolmelta puo-lelta ympäröimä kuoppa. Rakenteen koko on noin 2 x 3 metriä. Vallin leveys on 1,5 metriä. Tiiltä tai laastia ei ole näkyvissä.

Vallirakenteen vierellä saattaa olla noin 4 x 5 metriä laaja ra-kennuksen pohja.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu histo-riallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella ja ympäristön kartoituk-sella.

20. Hindsby, vesimylly 2 (1000 00 1359) Hindsby Mariendal

MV/RHO dia 125246: 90

Kuva 23: Myllyn paikka sijaitsee keskellä joenuomassa.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Vesimylly
Luokka:	II
Ajoitus:	? → 1700-luvun loppu → ?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6692981, y = 2567699.
Mv-negatiivit:	125245: .116-121.
Diakuvat:	125246: 90-91.
Historia:	Kohde on merkitty 1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon ⁴⁰ .
Kuvaus:	Peltojen keskellä virtaavassa joessa on kahden uoman — toinen kuiva — väliin jäävä tiheää pensaikkoa kasvava kumpare. Lumipeite heikensi inventointiajankohtana huomattavasti havaintomahdollisuuksia, ja rakenteista ei nähty merkkejä.
Jatkotoimenpiteet:	Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella.

21. Hindsby, vesimylly 3 (1000 00 1360) *Hindsby Västerhov*

MV/RHO dia 125246: 96

Kuva 24: Pato.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Pato/Mylly
Luokka:	II
Ajoitus:	? → 1700-luvun loppu → ?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6693512, y = 2567195.
Mv-negatiivit:	125245: 122-125.
Diakuvat:	125246: 93-97.
Historia:	Kohde on merkitty 1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon ⁴¹ .
Kuvaus:	Hindsby-Svartböle maantien länsipuolella sijaitsevassa joenuomassa on puinen pato ja mahdollinen myllyn paikka. Padosta on jäljellä pysty- ja poikkipuita. Samalla kohtaa joen rannoilla olevat penkereet liittyvät joko patoon tai myllyyn. Ylhäältä maatieltä johtaa alas padolle vanha tienpohja. Havaintomahdollisuudet olivat erittäin huonot lumipeitteen ja rämemäisen kasvillisuuden vuoksi.
Jatkotoimenpiteet:	Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten

⁴⁰ Kuninkaan kartasto, s. 80.

⁴¹ Kuninkaan kartasto, s. 80.

laajuus on määritettävä koekaivauksella ja ympäristön kartoituksella.

22. Hindsby, vesimylly 4 (1000 00 1361) Hindsby Grönkulla

MV/RHO dia 125246: 100

Kuva 25: Myllyn paikka.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Vesimylly
Luokka:	II
Ajoitus:	? → 1700-luvun loppu → ?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	x = 6690773, y = 2567342.
Mv-negatiivit:	125245: 126-130.
Diakuvat:	125246: 98-102.
Historia:	Kohde on merkitty 1700- ja 1800-lukujen taitteesta peräisin olevaan Kuninkaan kartastoon ⁴² .
Kuvaus:	Kahden pellon väliin jäävässä lehtipuuvaltaista sekametsää kasvavassa puron uomassa sijaitseva myllyn paikka.

Itään päin nousevan rinteeseen yläosassa on mahdollisesti padon paikka. Alempana sijaitseva mylly erottuu kahden uoman — toinen kuiva — väliin jäävänä pohjakaavaltaan neliömäisenä 7 x 5 metriä laajana kumpareena. Osa näkyvillä olevista kivistä saattaa kuulua myllyn kivijalkaan. Selvää latomusta erottuu kuitenkin ainoastaan lännessä, missä on isokokoisia harmaakiviä rivissä. Kivien halkaisijat ovat noin 0,5 metriä. Maassa ei ole tiiltä tai laastia.

Havaintomahdollisuudet olivat lumen vuoksi huonot.

⁴² Kuninkaan kartasto, s. 80.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella ja ympäristön kartoituksella.

23. Gesterby, vesimyllyt (1000 00 1362) Gesterby Smeds

MV/RHO dia 125246: 109

Kuva 26: Myllyaluetta.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Vesimylly
Luokka:	II
Ajoitus:	? → 1700-luvun loppu → ?
Lukumäärä:	5 (?)
Koordinaatit (Kkj):	x = 6691824, y = 2570440.
Mv-negatiivit:	125245: 131-142.
Diakuvat:	125246: 103-109.
Historia:	Gesterby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1442 ⁴³ . Kylässä oli vuonna 1543 9 tilaa ⁴⁴ .

Ensimmäiset tiedot Gesterbyn myllyistä ovat 1500-luvulta. Vuonna 1558 kylässä oli viisi myllyä. Kyläläiset maksoivat 1600-1800-luvuilla veroa enimmillään kuudesta myllystä.⁴⁵

Gesterbyn myllyt on merkitty J. Bonejin vuosina 1758 ja 1759 piirtämälle kartalle⁴⁶. Samat myllyt löytyvät myös 1700- ja 1800-lukujen taitteeseen sijoittuvasta Kuninkaan kartastosta⁴⁷.

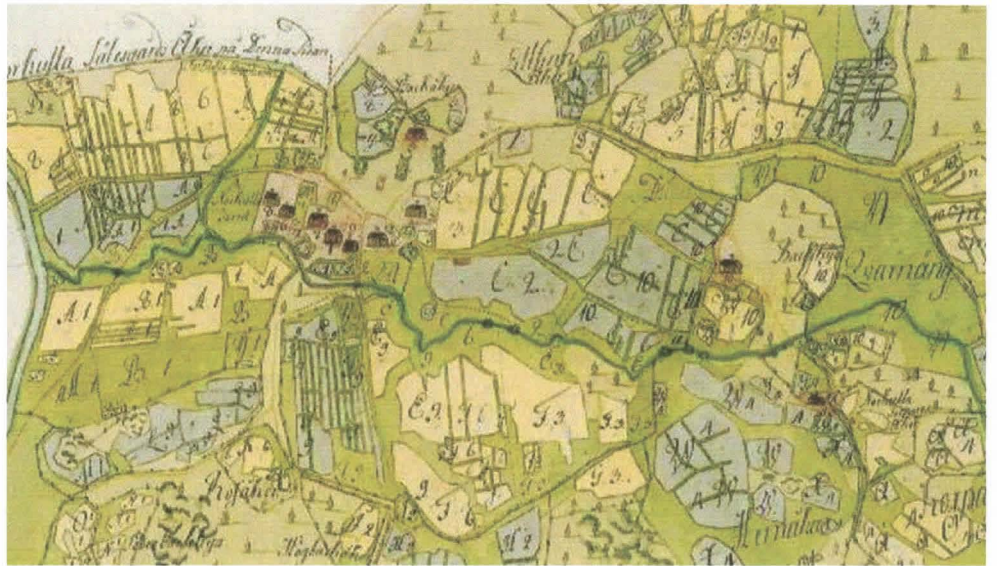
⁴³ Nyberg 1930, s. 338 viite 59.

⁴⁴ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 64.

⁴⁵ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 344-350.

⁴⁶ Bonej 1758-1759.

⁴⁷ Kuninkaan kartasto, s. 80.

Kartta 5: Gesterby 1750-luvulla.

Bonej 1758-1759

Kuvaus:

Gesterbyn myllyt ovat sijainneet peltojen väliin jäävässä syvässä joenuomassa. Maasto on nykyään erittäin vaikeakulkuista "rämeikköä". Kasvillisuuden lisäksi havaintomahdollisuuksia heikensivät lumi ja jää. Alueella kuljettaessa havaittiin noin 6 x 4 metriä laaja harmaakivinen myllyn perustus. Lisäksi ympäristössä on useita mahdollisia patoja ja vedenohjauksia.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäänös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä ympäristön raivauksen ja kartoituksen jälkeen.

24. Pigby, autiotontti (1000 00 1363) *Pigby Petas*

MV/RHO dia 125246: 138

Kuva 27: Pigbyn autiotontti.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Autiotontti
Luokka:	II
Ajoitus:	Keskiaika → 1800-luvun loppu?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	$x = 6692911$, $y = 2569865$.
Mv-negatiivit:	125245: 148-151.
Diakuvat:	125246: 138-139.
Historia:	Pigby mainitaan ensimmäisen kerran vuonna 1543. Kylässä oli tuolloin viisi tilaa (Mannis, Petas, Teiras, Mats Larssonin tila ja Lars Jönssonin tila). ⁴⁸

Kylän vanhimmat tunnetut tonttimaat on merkitty A. Giökenin vuonna 1728 piirtämälle kartalle⁴⁹. Samat tontit löytyvät myös 1700- ja 1800-lukujen taitteesta olevasta Kuninkaan kartastosta⁵⁰.

⁴⁸ Kuvaja-Rantanen 1994, s. 64, 125.

⁴⁹ Giöken 1728.

⁵⁰ Kuninkaan kartasto, s. 80.

Kartta 6: Pigby 1700-luvun lopulla.

Kuninkaan kartasto, s. 80

Sipoonjoesta itään haarautuvan pienen joen etelärannalla sijainneista tonttimaista vuoden 1728 kartalle merkitty Teiras on täysin autioitunut. Lisäksi Petas on saattanut sijaita jonkin verran nykyistä paikkaansa lännempänä.

Osa Pigbyn autioituneesta tonttimaasta oli käytössä vielä 1800-luvun lopulla⁵¹.

Kuvaus:

Autiotontin kohdalla on nykyään pelto. Inventointiaikana havaintomahdollisuuksia heikensi lumipeite; rakenteita ei erottunut ja peltopoimintaa ei voitu suorittaa.

Jatkotoimenpiteet:

Kohde on muinaismuistolain (265/1963) nojalla rauhoitettu historiallisen ajan kiinteä muinaisjäännös. Paikka voidaan vapauttaa rakentamiselle arkeologisten tutkimusten jälkeen. Tutkimusten laajuus on määritettävä koekaivauksella.

⁵¹ Venäläinen topografinen kartta.

25. Norkulla, Kyrkbacken, kirkonpaikka (753500003)

MV/RHO dia 125246: 110

Kuva 28: Kyrkbacken.

Valok. V.-P. Suhonen

Tyyppi:	Kirkonpaikka
Luokka:	III
Ajoitus:	?
Lukumäärä:	1
Koordinaatit (Kkj):	$x = 6692020$, $y = 2569865$.
Mv-negatiivit:	125245: 152-153.
Diakuvat:	125246: 110-111.
Tutkimushistoria	Markus Hiekkänen 1988 (tarkastus).
Historia:	Perimätiedon mukaan Kyrkbacken olisi vanha kirkonpaikka. Tarinat kertovat myös kivilatomuksista ja löydetyistä ihmisluista. ⁵²
Kuvaus:	Kyrkbacken on Sipoonjoen itäpuolella sijaitseva peltojen ympäröimä kuusimetsää kasvava mäki. Mäen itäosassa on suuri hiekkakuoppa. Havaintomahdollisuudet olivat lumen vuoksi huonot, ja alueella ei havaittu merkkejä rakenteista. Toisaalta Markus Hiekkänen on todennut, ettei paikalla ole mitään kirkkoon viittaavaa. ⁵³
Jatkotoimenpiteet:	Kyseessä ei ole muinaismuistolain (265/1965) mukainen rauhoitettu kiinteä muinaisjäännös.

⁵² Nyberg 1930, s. 249-250.

⁵³ Hiekkänen 1988.

26. (Skräddarby) Sibbesborg, keskiaikainen linna (753010020)

MV/RHO dia 125246: 120

Kuva 29: Sibbesborg kuvattuna idästä.

Valok. V.-P. Suhonen

- Tyyppi:** Keskiaikainen linna
- Luokka:** I
- Ajoitus:** 1300-luvun loppu.
- Lukumäärä:** 1
- Koordinaatit (Kkj):** x = 6687497, y = 2573140.
- Mv-negatiivit:** 125245: 64-66, 100-101, 184-185, 195.
- Diakuvat:** 125246: 117-123.
- Tutkimushistoria:** Juhani Rinne 1909 (kaivaus), Matti Bergström 1985 (koekaivaus), Markus Hiekkänen 1989 (valvonta), Harry Alopaeus 1994 (paaluvarustuksen tutkimus).
- Historia:** Sipoon Sibbesborgin ainoat varsinaiset arkeologiset kaivaukset on suoritettu Juhani Rinteen johdolla vuonna 1909⁵⁴. Tutkimuksissa kallion laen lounaispuolelta paljastettiin noin 20 x 12-14 metriä laaja rakennus, jonka eteläkulmassa oli joko tornin tai portin jäännös. Rakennuksen seinien ulkopinnat oli tehty tiilestä ja sisusta harmaakivi-lohkareista.

⁵⁴ Rinne 1909; Rinne 1923.

MV/RHO dia 125246: 119

Kuva 30: Sibbesborg kuvattuna luoteesta.

Valok. V.-P. Suhonen

Sibbesborgin kaltaisia linnoja rakennettiin keskiaikaisessa Ruotsissa 1200-luvun puolivälin ja 1400-luvun alun välisenä aikana⁵⁵. Vuoden 1909 kaivauslöytöihin kuuluvien kivasavikeramiikka-astian kappaleen (KM 5454: 11) ja lasipikarin pohjaosan (KM 5454: 32) perusteella rakennus näyttäisi olleen käytössä 1300-luvun jälkipuoliskolla⁵⁶.

Kansantarinan mukaan kolme meren yli purjehtinutta viikinkiveljestä Helsing, Sibbe ja Borg olisivat rakentaneet Helsingin Vartiokylän Linnanvuoren, Sipoon Sibbesborgin ja Porvoon Linnamäen⁵⁷. Sinänsä mielenkiintoisella tarulla ei ole mitään arvoa, kun Sibbesborgin mahdollisia rakentajia etsitään.

Meren yli tullessiin valloittajiin liittyy myös Juhani Rinteen Sipoon Sibbesborgin ja Porvoon Linnamäen tanskalaisalkuperästä vuonna 1923 esittämä teoria⁵⁸. Rinteen lähtökohtana olivat tuolloin tuoreet J.W. Ruuthin tutkimukset tanskalaisten Suomeen 1100- ja 1200-lukujen vaihteessa tekemistä ristiretkistä⁵⁹. Ruuth oli päätenyt tulokseen, että tanskalaiset olivat käyneet maassamme ainakin vuosina 1191 ja 1202. Rinteen mukaan Tanskassa oli kyseisenä ajankohtana

⁵⁵ Ks. Lovén 1996.

⁵⁶ Suhonen 1997.

⁵⁷ Tarinasta tarkemmin Kerkkonen 1950.

⁵⁸ Juhani Rinteen esittämälle tanskalaisteorialle on myöhemmin löydetty tukea sekä paikannimistöä (Kerkkonen 1952) että linnojen kasvistoista (Pettersson 1942, s. 100, 104-105). Molemmissa tapauksissa tutkijat ovat kuitenkin olettaneet Rinteen linnalle antaman ajoituksen olevan oikea. Tästä johtuen muita vaihtoehtoja ei ole pohdittu.

⁵⁹ Ruuth 1910a; Ruuth 1910b; Ruuth 1911; Ruuth 1922; Ruuth 1925.

käytössä Sibbesborgin kaltaisia motte-linnoja, joihin kuului tiilinen palatsirakennus.

MV/RHO dia 125246: 123

Kuva 31: Sibbesborgin sisempi vallihauta.

Valok. V.-P. Suhonen

Vallitsevan käsityksen mukaan tanskalaisten Suomeen tekemistä ristiretkistä ainoastaan vuoden 1191 "expeditio ad Finlandiam" on varmasti tapahtunut. Siitä, mihin kyseinen retki on tarkasti ottaen suuntautunut tai millainen se on ollut, ei kuitenkaan ole mitään tietoa.⁶⁰ Asia on joka tapauksessa Sibbesborgin kannalta merkityksetön. Linnan kaivauslöydöt osoittavat yksiselitteisesti sen, että Juhani Rinteen linnalle antama ajoitus on liian vanha.

Jos Sibbesborg sijoittuu 1300-luvun lopulle, voidaan sen mahdollisina rakennuttajina pitää Porvoon voutikuntaa 1300-luvun lopulla hallinneita Bo Jonsson Gripiä ja Jacob Abrahamssonia⁶¹. Sibbesborg on myös hyvä ehdokas 1390-luvun puolivälin tienoilla kahdessa asiakirjassa esiintyväksi Wartholmiksi⁶².

Kuninkaan kartastoon on merkitty Sibbesborgin ulomman vallihaudan edustalle tuulimylly⁶³.

Kuvaus:

Sipoonlahden pohjukassa Sipoonjoen suulla sijaitseva Sipoon Sibbesborg on nykyään peltojen ympäröimä. Paikka on kuitenkin ollut

⁶⁰ Nielsen 1972.

⁶¹ Porvoon voutikunnan hallintohistoriasta ks. Fritz 1973.

⁶² FMU 1037; Salminen 1998, s. 468, bilaga, breven 2. Ks. myös Lovén 1996, s. 183-186.

⁶³ Kuninkaan kartasto, s. 80.

1600-luvun lopulle saakka saari⁶⁴. Linna on rakennettu saaren kalliiseen kaakkoispäähän, joka on eristetty ympäristöstään sekä kahdella vallihaudalla että vedenalaisella paaluvarustuksella. Linnan-kallion rakenteista erottuu maanpinnalle ainoastaan laen lounaisosassa oleva matala kumpare. Lisäksi päälinnan pohjakaava on nelikulmainen.

1700-luvun lopun tuulimyllyn paikan päällä on nykyään vaja.

Jatkotoimenpiteet: Sibbesborg on valtakunnallisesti merkittävä kohde, jonka säilyminen turvattava kaikissa olosuhteissa.

⁶⁴ Brotherus 1699.

5. YHTEENVETO

Sipoon inventoinnin päämääränä oli Sipoonjoen eteläosan sekä Västerskogin ja Boxin osayleiskaava-alueiden historiallisen ajan kiinteiden muinaisjäännösten paikantaminen. Samalla pyrittiin keräämään kokemuksia rakennetun kulttuuriympäristön kokonaisvaltaista inventointia kehittäväälle hankkeelle.

Sipoon inventointia voidaan pitää onnistuneena siitä huolimatta, että poikkeuksellisen aikainen talven tulo heikensi jonkin verran havaintomahdollisuuksia. Kohdeluetteloön sisältyy linna, kartano, 4 autioitunutta kylätonttia, 2 kirkonpaikkaa, 2 tiiliruukkia, 1 tiilitehdas, 11 vesimyllyä, 1 tuulimylly ja 3 patoa. Arvokkaimpia kohteita ovat Sipoon Sibbesborgin keskiaikainen linna, Skräddarbyn, Pigbyn ja Massbyn autiotontit, Hovgårdin kartanonpaikka sekä Eriknäsin tiiliruukki.

Helsingissä 28.2.2003

V.-P. Suhonen

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Arkistolähteet

Kansallisarkisto, Maanmittaushallituksen kartat

- Brotherus, Samuel 1693:** Geometrisk Charta och Afritning uppå Massy belegit i Sibbo sochn och Borgo Lähn Affmätth Åhr 1693 med Söderkulla. B43 7/1.
- Brotherus, Samuel 1698:** Carta uppå Imbergsby belagit i Borgå härad i Sibbo sokn, Affmät år 1698. B43 2/1-2.
- Brotherus, Samuel 1699:** Carta uppå Skreddarby förrustade sätterie med dess underliggiande bönder ij Sibbo Sochn och Borgo lähn affmätt år 1699. B43a 7/1.
- Bonej, J. 1758-59:** Geometrisk Charta öfver Gästerbys åker och äng. Belägen uti Nylands län Borgå härad och Sibbo sochn affmättad år 1758 och delad år 1759. B42 3/1-6.
- Giöken, A 1727-1728:** Geometrisk carta öfver Båx byer ägor uthj Nyland, Borgo härad och Sibbo Sochn. B42 1/1-2.
- Giöken, A 1728:** Geometrisk afrijthning uppå Pigby, Broböle ägor utj Nylands Borgo härad och Sibbo sochn hvilka ägor äro afmätte in mai 1728 af A.Giöken. B43a 5/1-2.
- Wikzen, J. & Westermark J. 1768-1769:** Geometrisk Charta öfver Hindsby bohl åkrar och ängar i Sibbo sokn Borgå härad och Nyland län. Affmätt med någon tillhjälp af landmätaren herr Johan Wikzen år 1768 och i Norkulla för delt år 1769 af J Westermark. B42 a 8/2-6.

Museovirasto, Rakennushistorian osaston arkisto

- Alopaeus, Harry 1994:** Sipoon Sibbesborg. Paaluvarustuksen tutkimus.
- Eriknäs, tiiliruukki.** Tuntemattoman tekijän (H. Appelgren?) karttapiirros ruukinalueesta.
- Hiekkanen, Markus 1988:** Matkakertomus, Sipoo 3.5.1988.
- Rinne, Juhani 1909:** Sipoon Sibbesborg. Kaivauskarttoja.
- Venäläiset topografiset kartat,** sarja A, VIII: 31, 1873 (painettu 1909). 1: 42000.

Painetut lähteet

- FMU = Finlands medeltidsurkunder I.** -1400. Samlade och i tryck utgifna af Finlands Statsarkiv genom Reinh. Hausen. I., Helsingfors 1910.
- Finlands medeltidsurkunder II.** 1401-1430. Samlade och i tryck utgifna av Reinhold Hausen. Helsingfors 1915.
- Finlands medeltidsurkunder III.** 1431-1450. Samlade och i tryck utgifna. av Reinhold Hausen. Helsingfors 1921.
- Finlands medeltidsurkunder IV.** 1451-1488. Samlade och i tryck utgifna. av Reinhold Hausen. Helsingfors 1924.

Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Toimittajat Timo Alanen ja Saulo Kepsu. Suomen kirjallisuuden seuran toimituksia 505. Tampere 1989.

REA = Registrum Ecclesie Aboensis eller Åbo Domkyrkans Svartbok. Facsimile version with additions to the 1890 edition. Published by the state archives of Finland. Jyväskylä 1996.

Painamattomat lähteet

Sjöholm, Odin 1996: Ortnamn i Sibbo, Box.

Sjöholm, Odin 1998: Ortnamn i Sibbo, Massby.

Sjöholm, Odin 2000: Ortnamn i Sibbo, Kallbäck, Skräddarby, Hitå.

Suhonen, V.-P. 1997: Itä-Uudenmaan keskiaikaiset linnat. Painamaton pro gradu-työ. Helsingin yliopisto, arkeologian laitos.

Kirjallisuus

Anthoni, Eric 1970: Finlands medeltida frälse och 1500-talsadel. SSLF 442. Helsingfors.

Fritz, Birgitta 1973: Hus, land och län. Förvaltningen i Sverige 1250-1434, 2. Stockholm.

Gottlund, C.A. 1860: C.A. Gottlunds resa i östra nyländska skärgården 1860. Hembygden 1910. Helsingfors.

Kerkkonen, Gunvor 1950: Tre seglande bröder. Historisk tidskrift för Finland 1950. Helsingfors.

Kerkkonen, Gunvor 1952: De danska korstågens hamnar i Finland. Hist. o. litt. hist. studier 27-28. Helsingfors.

Kuokkanen, Rauno 1981: Tiilenlyönti ja käyttö ristiretkijältä 1850-luvulle. Suomen tiiliteollisuuden historia 1 osa. Helsinki.

Kuvaja, Christer & Rantanen, Arja 1994: Sibbo Sockens historia. Fram till 1868. Band 1. Jyväskylä.

Lovén, Christian 1996: Medeltida borgar och befästningar i det medeltida Sverige. Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens Handlingar. Antikveriska serien 40. Motala

Nielsen, Ervin 1972: Har danskarna företagit korståg till Finland. Historisk tidskrift för Finland 1972. Helsingfors.

Nyberg, Paul 1930: Sibbo sockens historia I. Helsingfors.

Pettersson, Bror 1942: Sannolika kulturspår i den nyländska kustfloran. Nordenskiöldsamfundets tidskrift 1942. Helsingfors.

Rinne, Juhani 1908: Finlands medeltida borgar. Finlands kulturhistoria, medeltiden. Helsingfors.

Rinne, Juhani 1923: Tanskalaisten ristiretkeä Suomeen linnatutkimuksen valossa. Ylipainos historiallisia tutkimuksia juhlaulkaisusta. Porvoo.

Ruuth, Johan Wilhelm 1910a: Tanskan keskiaikaisten kronikkojen mainitsemista tanskalaisten ristiretkistä Suomeen 1191 ja 1202. Suomalaisen tiedeakateman esitelmät ja pöytäkirjat 1910. Helsinki.

- Ruuth, Johan Wilhelm 1910b:** Lisiä esitelmään tanskalaisten retkistä Suomeen v:ina 1191 ja 1202. Suomalaisen tiedeakatemian esitelmät ja pöytäkirjat 1910. Helsinki.
- Ruuth, Johan Wilhelm 1911:** Paavi Innocentio III:n ex tuoarum-kirjeestä 30 p:ltä lokakuuta 1209. Historiallinen arkisto XXII, 1. Helsinki.
- Ruuth, Johan Wilhelm 1922:** Några ord om de äldsta danska medeltidsannaler, som innehålla upgifter om tågen till Finland 1191 ja 1202. Historiska uppsatser tillagnade Professor Magnus Gottfrid Schybergson 1922. SSLS 100. Helsingfors.
- Ruuth, Johan Wilhelm 1925:** Tanskalaisten annaalien merkintä Suomen retkestä v.1191. Historiallinen arkisto XXXIV, 1. Helsinki.

Liite1

Sipoon inventointi 2002

Mustavalkokuvat

MV/RHO 125245

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
1	Box	1	Vesimyllyn paikka.	W	VPS
2	Box	1	Vesimyllyn paikka.	S	VPS
3	Box		Boxin kylän eteläosaa.	N	VPS
4	Box		Boxin kylän eteläosaa.	NW	VPS
5	Box	2	Tuulimyllyn paikka.	E	VPS
6	Box	2	Tuulimyllyn paikka.	S	VPS
7	Box	2	Myllynkivi.	NE	VPS
8	Box		Boxin kylän pohjoisosaa.	SW	VPS
9	Box	3	Vesimyllyn paikka, uomia.	NW	VPS
10	Box	3	Vesimyllyn paikka, uomia.	N	VPS
11	Box	3	Vesimyllyn kivijalka.	W	VPS
12	Box	4	Moderni pato.	NW	VPS
13	Box	4	Moderni pato.	NW	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
14	Box	4	Vesimyllyn paikka.	SW	VPS
15	Box	4	Joenuoma vesimyllyn kohdalla.	N	VPS
16	Box	4	Joenuoma vesimyllyn kohdalla.	N	VPS
17	Nevas		Nevasin kartano.	N	VPS
18	Nevas		Nevasin kartano.	N	VPS
19	Nevas		Nevasin kartano.	NW	VPS
20	Nevas		Nevasin kartano.	NW	VPS
21	Nevas		Nevasin tontteja.	W	VPS
22	Nevas		Nevasin tontteja.	W	VPS
23	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 1, sisäosa.	E	VPS
24	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 1, sisäosa.	E	VPS
25	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 1, sisäosa.	S	VPS
26	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 2.	E	VPS
27	Skräddarby	26	Sibbesborg.	NW	VPS
28	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne a.	SW	VPS
29	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne a.	SW	VPS
30	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne a.	NE	VPS
31	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne b.	NW	VPS
32	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne b.	W	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
33	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne c.	NW	VPS
34	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne c.	W	VPS
35	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne d.	W	VPS
36	Skäddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne e.	E	VPS
37	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne c, koekuoppa 2.		VPS
38	Eriknäs		Eriknäsin kartano.	NW	VPS
39	Eriknäs		Eriknäsin kartano.	NW	VPS
40	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti.	W	VPS
41	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti.	W	VPS
42	Skräddarby	8	Autiotontti (?)	SE	VPS
43	Eriknäs	5	Tiiliruukki, laitur.	NW	VPS
44	Söderkulla	9	Pato.	NW	VPS
45	Söderkulla	9	Pato.	W	VPS
46	Söderkulla	9	Pato.	SE	VPS
47	Söderkulla	9	Pato.	SW	VPS
48	Söderkulla	10	Pato.	S	VPS
49	Söderkulla	10	Pato.	E	VPS
50	Söderkulla	10	Pato.	N	VPS
51	Söderkulla	11	Pato.	SE	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
52	Söderkulla	11	Pato.	NE	VPS
53	Söderkulla	12	Mylly.	NE	VPS
54	Söderkulla	12	Mylly.	E	VPS
55	Söderkulla	12	Mylly.	NE	VPS
56	Söderkulla	12	Mylly.	NE	VPS
57	Söderkulla	12	Mylly.	SE	VPS
58	Söderkulla	13	Mylly, rakennus.	NW	VPS
59	Söderkulla	13	Mylly, myllyn uomaa & sillan pengeri.	W	VPS
60	Söderkulla	13	Mylly, myllyn uomaa & sillan pengeri.	W	VPS
61	Söderkulla	13	Mylly, rakennus.	SW	VPS
62	Söderkulla	13	Mylly, pato.	SW	VPS
63	Söderkulla	13	Mylly, pato.	NE	VPS
64	Skräddarby	26	Sibbesborg, sisempää vallihautaa.	E	VPS
65	Skräddarby	26	Sibbesborg, päärakennus.	NE	VPS
66	Skräddarby	26	Sibbesborg, näkymä linnalta Sipoonlahdelta.	N	VPS
67	Box	14	Kyrkmässbacken.	S	VPS
68	Box	14	Kyrkmässbacken, kellari.	S	VPS
69	Massby	15	Tiiliruukki, saventoalue.	NW	VPS
70	Massby	15	Tiiliruukki, saventoalue.	N	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
71	Massby	15	Tiiliruukki, tehtaan kivijalka.	SE	VPS
72	Massby	15	Tiiliruukki, tehtaan kivijalka.	SW	VPS
73	Massby	15	Tiiliruukki, tehtaan paikka.	NW	VPS
74	Massby	15	Tiiliruukki, tehdas ja autiotontti.	W	VPS
75	Massby	15	Tiiliruukki, tehdas ja autiotontti.	W	VPS
76	Immersby	16	Mylly.	SE	VPS
77	Immersby	16	Mylly.	SE	VPS
78	Immersby	16	Mylly.	SE	VPS
79	Immersby	16	Mylly.	SE	VPS
80	Immersby	16	Mylly.	E	VPS
81	Massby	17	Glamars, autiotontti.	NW	VPS
82	Massby	17	Glamars, autiotontti.	SW	VPS
83	Massby	17	Glamars, autiotontti.	SE	VPS
84	Massby	17	Glamars, autiotontti.	NW	VPS
85	Massby	17	Glamars, autiotontti, koekuoppa 1.	W	VPS
86	Massby	17	Glamars, koekuoppa 1:n paikka.	NW	VPS
87	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne d, koekuoppa 2	NE	VPS
88	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne d, koekuoppa 2	NE	VPS
89	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne d, koekuoppa 2.	E	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
90	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, koekuoppa 3.	W	VPS
91	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, koekuoppa 3.	W	VPS
92	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, koekuoppa 3.	W	VPS
93	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, koekuoppa 3.	S	VPS
94	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, koekuoppa 3.	SW	VPS
95	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, koekuoppa 3.	W	VPS
96	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne b, koekuoppa 4.	N	VPS
97	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne b, koekuoppa 4	W	VPS
98	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne b, koekuoppa 4	N	VPS
99	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, rakenne b, koekuoppa 4	N	VPS
100	Skräddarby	26	Sibbesborg.	NW	VPS
101	Skräddarby	26	Sibbesborg.	NW	VPS
102	Immersby		Kylän pohjoisosan tontteja.	SE	VPS
103	Immersby		Kylän pohjoisosan tontteja.	SE	VPS
104				W	VPS
105	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	NE	VPS
106	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	E	VPS
107	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	W	VPS
108	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	N	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
109	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	N	VPS
110	Massby	19	Mylly.	SE	VPS
111	Massby	19	Mylly.	E	VPS
112	Massby	19	Mylly.	NE	VPS
113	Massby	19	Mylly.	SW	VPS
114	Massby	19	Mylly.	SW	VPS
115	Massby	19	Mylly, kellari.	SW	VPS
116	Massby	20	Myllynpaikka.	SE	VPS
117	Massby	20	Myllynpaikka.	SE	VPS
118	Massby	20	Myllynpaikka.	SE	VPS
119	Massby	20	Myllynpaikka.	SE	VPS
120	Massby	20	Myllynpaikka.	E	VPS
121	Massby	20	Myllynpaikka.	E	VPS
122	Massby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
123	Massby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
124	Massby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
125	Massby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
126	Massby	22	Myllynpaikka.	NE	VPS
127	Massby	22	Myllynpaikka.	NE	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
128	Massby	22	Mylly.	SW	VPS
129	Massby	22	Mylly.	SW	VPS
130	Massby	22	Myllynpaikka.	N	VPS
131	Gesterby	23	Kylän keskustontti.	S	VPS
132	Gesterby	23	Kylän keskustontti.	S	VPS
133	Gesterby	23	Myllynpaikka.	E	VPS
134	Gesterby	23	Myllynpaikka.	E	VPS
135	Gesterby	23	Myllynpaikka.	E	VPS
136	Gesterby	23	Myllynpaikka.	E	VPS
137	Gesterby	23	Myllynpaikka.	N	VPS
138	Gesterby	23	Myllynpaikka.	N	VPS
139	Gesterby	23	Kylän itäinen tonttialue.	SW	VPS
140	Gesterby	23	Kylän itäinen tonttialue.	SW	VPS
141	Gesterby	23	Myllynpaikka.	NE	VPS
142	Gesterby	23	Myllynpaikka.	NE	VPS
143	Skräddarby	26	Sibbesborg.	SW	VPS
144	Skräddarby	26	Sibbesborg.	S	VPS
145	Skräddarby	26	Sibbesborg.	E	VPS
146	Kallbäck		Kylätontti.	W	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
147	Kalbäck		Kylätontti.	W	VPS
148	Pigby	24	Kylätontti.	S	VPS
149	Pigby	24	Kylätontti.	S	VPS
150	Pigby	24	Kylätontti.	S	VPS
151	Pigby	24	Kylätontti.	S	VPS
152	Norkulla	25	Kirkonpaikka.	SE	VPS
153	Norkulla	25	Kirkonpaikka.	SE	VPS
154	Hidsby		Markkinapaikka (?)	N	VPS
155	Hindsby		Markkinapaikka (?)	N	VPS
156	Söderkulla	17	Glamars, kockuoppa 2.	N	VPS
157	Söderkulla	17	Glamars, kockuoppa 2.	NW	VPS
158	Söderkulla	17	Glamars, kockuoppa 2.	SE	VPS
159	Söderkulla	17	Glamars, kockuoppa 2.	SE	VPS
160	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, kockuoppa 5.	NW	VPS
161	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, kockuoppa 5.	NW	VPS
162	Skräddarby	6	Skräddarby, autiotontti, kockuoppa 5.	NW	VPS
163	Immersby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
164	Immersby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
165	Immersby		Kyläalue etelästä.	S	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
166	Immersby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
167	Hindsby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
168	Hindsby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
169	Hindsby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
170	Broböle		Kyläalue pohjoisesta.	N	VPS
171	Broböle		Kyläalue pohjoisesta.	N	VPS
172	Pigby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
173	Pigby		Kyläalue etelästä.	S	VPS
174	Norkulla	25	Kirkonpaikka.	SE	VPS
175	Massby		Kylätontti idästä.	E	VPS
176	Massby		Kylätontti idästä.	E	VPS
177	Skräddarby	6	Kylätontti pohjoisesta.	N	VPS
178	Skräddarby	6	Kylätontti pohjoisesta.	N	VPS
179	Skräddarby	6	Kylätontti pohjoisesta.	N	VPS
180	Skräddarby	6	Kylätontti pohjoisesta.	N	VPS
181	Skräddarby	6	Kylätontti lännestä.	W	VPS
182	Skräddarby	6	Kylätontti lännestä.	W	VPS
183	Hitå		Kylätontti etelästä.	S	VPS
184	Skräddarby	26	Sibbesborg.	E	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
185	Skräddarby	26	Sibbesborg.	E	VPS
186	Kallbäck		Kylätontti etelästä.	S	VPS
187	Kallbäck		Kylätontti etelästä.	S	VPS
188	Kallbäck		Kylätontti etelästä.	S	VPS
189	Kallbäck		Kylätontti pohjoisesta.	NW	VPS
190	Kallbäck		Kylätontti pohjoisesta.	NW	VPS
191	Kallbäck		Kylätontti pohjoisesta.	NW	VPS
192	Skräddarby	6	Kylätontti pohjoisesta.	N	VPS
193	Skräddarby	6	Kylätontti pohjoisesta.	N	VPS
194	Skräddarby	6	Kylätontti pohjoisesta.	N	VPS
195	Skräddarby	26	Sibbesborg.	NW	VPS

LIITE2
Sipoon inventointi 2002
Diakuvat
MV/RHO 125246

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
1	Box	1	Vesimyllyn paikka.	SW	VPS
2	Box	2	Tuulimyllyn perustus.	S	VPS
3	Box	2	Tuulimyllyn perustus.	E	VPS
4	Box	2	Myllynkivi.	N	VPS
5	Box	3	Vesimyllyn paikka.	N	VPS
6	Box	3	Vesimyllyn paikka.	W	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
7	Box	4	Vesimyllyn paikka.	S	VPS
8	Box	4	Vesimyllyn paikka.	NW	VPS
9	Box	4	Vesimyllyn paikka.	SW	VPS
10	Box	4	Vesimyllyn paikka.	NW	VPS
11	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 1.	E	VPS
12	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 1.	S	VPS
13	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 1.	N	VPS
14	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 2.	E	VPS
15	Eriknäs	5	Tiiliruukki, rakennus 2.	E	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
16	Eriknäs	5	Tiiliruukki, laitur.	W	VPS
17	Skräddarby	6	Autioitunut kylätontti.	SW	VPS
18	Skräddarby	6	Autioitunut kylätontti.	SW	VPS
19	Skräddarby	6	Autioitunut kylätontti.	SW	VPS
20	Skräddarby	6	Autioitunut kylätontti.	N	VPS
21	Skräddarby	6	Autioitunut kylätontti.	N	VPS
22	Skräddarby	6	Autioitunut kylätontti.	N	VPS
23	Skräddarby	6	Rakennus A.	W	VPS
24	Skräddarby	6	Rakennus B.	SW	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
25	Skräddarby	6	Rakennus B, koekuoppa 2.	NE	VPS
26	Skräddarby	6	Rakennus B, koekuoppa 2.	N	VPS
27	Skräddarby	6	Rakennus C.	W	VPS
28	Skräddarby	6	Rakennus C, koekuoppa 1.	E	VPS
29	Skräddarby	6	Rakennus C, koekuoppa 1.	E	VPS
30	Skräddarby	6	Rakennus D.	N	VPS
31	Skräddarby	6	Rakennus D, koekuoppa 4.	E	VPS
32	Skräddarby	6	Rakennus D, koekuoppa 4.	NE	VPS
33	Skräddarby	6	Rakennus E.	E	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
34	Skräddarby	6	Koekuoppa 3	SW	VPS
35	Skräddarby	6	Koekuoppa 3.	SW	VPS
36	Skräddarby	6	Koekuoppa 3.	S	VPS
37	Skräddarby	6	Koekuoppa 5.	SW	VPS
38	Söderkulla	9	Pato.	E	VPS
39	Söderkulla	9	Pato.	N	VPS
40	Söderkulla	9	Pato.	S	VPS
41	Söderkulla	10	Pato.	N	VPS
42	Söderkulla	10	Pato.	SE	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
43	Söderkulla	11	Pato.	SE	VPS
44	Söderkulla	11	Pato.	SW	VPS
45	Söderkulla	11	Pato.	NE	VPS
46	Söderkulla	12	Myllynpaikka.	E	VPS
47	Söderkulla	12	Myllynpaikka.	E	VPS
48	Söderkulla	12	Myllynpaikka.	E	VPS
49	Söderkulla	12	Myllynpaikka.	S	VPS
50	Söderkulla	13	Myllynpaikka, rakennus.	W	VPS
51	Söderkulla	13	Myllynpaikka, rakennus.	SW	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
52	Söderkulla	13	Myllynpaikka, rakennus.	N	VPS
53	Söderkulla	13	Myllynpaikka, rakennus.	SW	VPS
54	Söderkulla	13	Myllynpaikka, silta.	N	VPS
55	Söderkulla	13	Myllynpaikka, silta.	N	VPS
56	Söderkulla	13	Myllynpaikka, silta.	NE	VPS
57	Söderkulla	13	Myllynpaikka, silta.	NE	VPS
58	Söderkulla	13	Myllynpaikka, uoma.	E	VPS
59	Söderkulla	13	Myllynpaikka, pato.	S	VPS
60	Söderkulla	13	Myllynpaikka, pato.	N	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
61	Söderkulla	13	Myllynpaikka, pato.	SE	VPS
62	Söderkulla	14	Kyrkmässbacken, kellari.	S	VPS
63	Massby	15	Tiiliruukki, Sipoonjoen länsipuolelta..	W	VPS
64	Massby	15	Tiiliruukki, tehtaan paikka.	N	VPS
65	Massby	15	Tiiliruukki, tehtaan paikka.	S	VPS
66	Massby	15	Tiiliruukki, tehtaan paikka.	NW	VPS
67	Massby	15	Tiiliruukki, savenottoalue.	N	VPS
68	Massby	15	Tiiliruukki, savenottoalue.	N	VPS
69	Immersby	16	Myllynpaikka.	SE	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
70	Immersby	16	Myllynpaikka.	SE	VPS
71	Immersby	16	Myllynpaikka, uoma.	E	VPS
72	Söderkulla	17	Glamars, kylätonttia.	NW	VPS
73	Söderkulla	17	Glamars, kylätonttia.	NW	VPS
74	Söderkulla	17	Glamars, kylätonttia.	NW	VPS
75	Söderkulla	17	Glamars, kylätonttia.	N	VPS
76	Söderkulla	17	Glamars, kylätonttia.	N	VPS
77	Söderkulla	17	Glamars, koekuoppa 1.	NW	VPS
78	Söderkulla	17	Glamars, koekuoppa 2.	NW	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
79	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	NW	VPS
80	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	E	VPS
81	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	SE	VPS
82	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	NW	VPS
83	Hindsby	18	Hovgård, kartanon kivijalka.	NW	VPS
84	Hindsby	19	Myllynpaikka, mylly.	SE	VPS
85	Hindsby	19	Myllynpaikka, mylly.	S	VPS
86	Hindsby	19	Myllynpaikka, rakennus?	SE	VPS
87	Hindsby	19	Myllynpaikka, rakennus?	SE	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
88	Hindsby	19	Myllynpaikka, rakennus?	SE	VPS
89	Hindsby	19	Myllynpaikka, kellari.	S	VPS
90	Hindsby	20	Myllynpaikka.	E	VPS
91	Hindsby	20	Myllynpaikka.	SE	VPS
92	Gesterby	23	Myllynalue.	E	VPS
93	Hindsby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
94	Hindsby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
95	Hindsby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
96	Hindsby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
97	Hindsby	21	Myllynpaikka, pato.	NW	VPS
98	Hindsby	22	Myllynpaikka.	NW	VPS
99	Hindsby	22	Myllynpaikka, mylly.	NE	VPS
100	Hindsby	22	Myllynpaikka, mylly.	NE	VPS
101	Hindsby	22	Myllynpaikka, mylly.	N	VPS
102	Hindsby	22	Myllynpaikka, mylly.	N	VPS
103	Gesterby	23	Myllyalue.	NE	VPS
104	Gesterby	23	Myllyalue.	NE	VPS
105	Gesterby	23	Myllyalue.	N	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
106	Gesterby	23	Myllyalue.	N	VPS
107	Gesterby	23	Myllyalue.	E	VPS
108	Gesterby	23	Myllyalue.	E	VPS
109	Gesterby	23	Myllyalue.	E	VPS
110	Gesterby	25	Norrkulla, Kyrkbacken.	SE	VPS
111	Gesterby	25	Norrkulla, Kyrkbacken, hiekkakuoppa.	SE	VPS
112	Eriknäs		Kartano.	NW	VPS
113	Eriknäs		Kartano.	NW	VPS
114	Hitå		Kartano.	S	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
115	Kallbäck		Kylä pohjoisesta.	N	VPS
116	Kallbäck		Kylä etelästä.	S	VPS
117	Skräddarby		Sibbesborg etelästä.	S	VPS
118	Skräddarby	26	Sibbesborg luoteesta.	NW	VPS
119	Skräddarby	26	Sibbesborg luoteesta.	NW	VPS
120	Skräddarby	26	Sibbesborg idästä.	E	VPS
121	Skräddarby	26	Sibbesborg idästä.	E	VPS
122	Skräddarby	26	Sibbesborg idästä.	E	VPS
123	Skräddarby	26	Sibbesborgin sisempi vallihauta.	E	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
124	Massby		Lill-Massby.	E	VPS
125	Immersby		Kylän pohjoisaluetta idästä.	SE	VPS
126	Immersby		Kylän pohjoisaluetta idästä.	SE	VPS
127	Immersby		Kylän pohjoisaluetta idästä.	SE	VPS
128	Immersby		Kylän pohjoisaluetta idästä.	SE	VPS
129	Immersby		Kylän eteläaluetta.	S	VPS
130	Immersby		Kylän eteläaluetta.	S	VPS
131	Immersby		Kylän eteläaluetta.	S	VPS
132	Immersby		Kylän eteläaluetta.	S	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
133	Immersby		Kylän eteläaluetta.	S	VPS
134	Gesterby		Kylän keskusaluetta.	S	VPS
135	Gesterby		Kylän keskusaluetta.	S	VPS
136	Gesterby		Kylän itäosa.	SW	VPS
137	Hindsby		Kylä etelästä.	S	VPS
138	Pigby		Kylä etelästä.	S	VPS
139	Pigby		Kylä etelästä.	S	VPS
140	Broböle		Kylä pohjoisesta.	N	VPS
141	Box		Kylän pohjoisosaa.	SW	VPS

Alanumero	Kylä	Kohdenumero	Aihe	Suunta	Kuvaaja
142	Box		Kylän eteläosaa.	NW	VPS
143	Box		Kylän eteläosaa.	NW	VPS
144	Box		Kylän eteläosaa.	S	VPS
145	Box	15	Kyrkmässbacken.	S	VPS
146	Nevas		Kartano.	N	VPS
147	Skräddarby	8	Autiotontti.	SE	VPS
148	Skräddarby	7	Tiiliruukin paikka	NE	VPS

Liite3
Löytöluettelo
Sipoonjokilaakson inventointi 2002
Glamars,koekuopat
KM 2003015: 1-7.

Alanumero	Kaivausalue	Kerros	Materiaali	Laji	Kuvaus	Kpl	Paino	Mitat
1	Koekuoppa 1	Likamaa	Kivitavara	Keramiikka	Suolalasisitus	2	11,4 g	35x22x5mm, 27x
2	Koekuoppa 1	Likamaa	Fajanssi	Keramiikka		1	0,8 g	20x14x2mm
3	Koekuoppa 1	Likamaa	Luu	Palanut		1	0,2 g	
4	Koekuoppa 2	Likamaa	Fajanssi	Keramiikka		2	2,1 g	27x17x3mm, 17x
5	Koekuoppa 2	Likamaa	Lasi	Astia		1	2,1 g	25x19x1mm
6	Koekuoppa 2	Likamaa	Tiili	Murska		3	11,7g	
7	Koekuoppa 2	Likamaa	Savi	Tiiviste		4	4,4g	

SIPOO

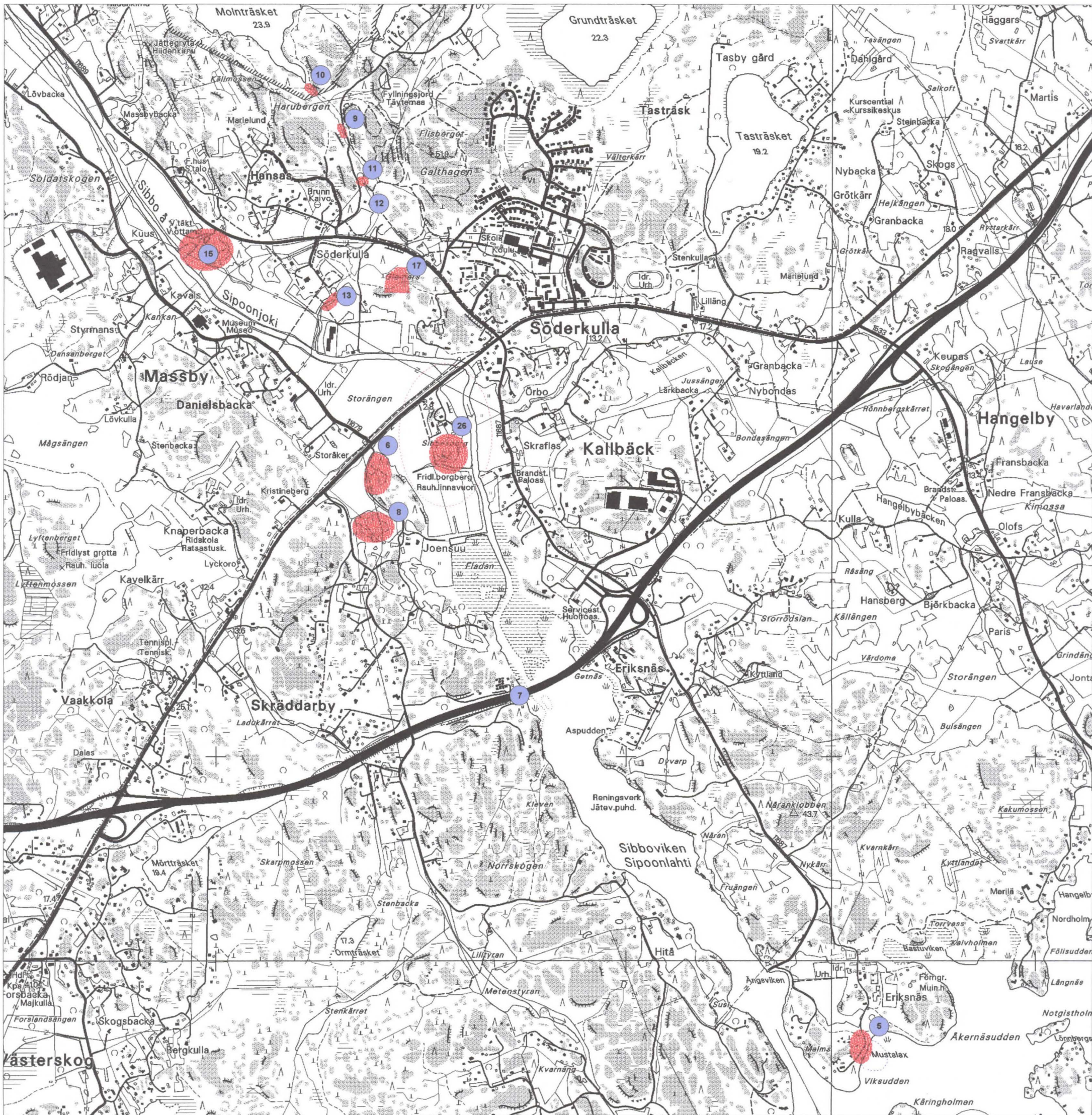

mk 1:80 000

Kohdeluettelo:

1	Box, vesimylly 1	10	Söderkulla, pato 2	19	Hindsby, vesimylly 1
2	Box, tuulimylly	11	Söderkulla, pato 3	20	Hindsby, vesimylly 2
3	Box, vesimylly 2	12	Söderkulla, vesimylly 1	21	Hindsby, vesimylly 3
4	Box, vesimylly 3	13	Söderkulla, vesimylly 2	22	Hindsby, vesimylly 4
5	Eriknäs, tiiliruukki	14	Box, Kyrkmässbacken, kirkonpaikka	23	Gesterby, vesimyllyt
6	Skräddarby, autiotontti	15	Massby, tiiliruukki, tiilitehdas, kylätontti	24	Pigby, autiotontti
7	Skräddarby, tiiliruukki	16	Immersby, vesimylly	25	Norrkulla, Kyrkbacken, kirkonpaikka
8	Skräddarby, Joensuun kartano, autiotontti	17	Söderkulla, Glamars, autiotontti	26	Skräddarby, Sibbesborg, keskiaikainen linna
9	Söderkulla, pato 1	18	Hindsby, Hovgård, kartanopaikka		

SIPOO, Eriknäs/ Skräddarby/ Söderkulla

2043 10

mk 1:40 000

Kohdeluettelo:

5	Eriknäs, tiiliruukki	11	Söderkulla, pato 3
6	Skräddarby, autiotontti	12	Söderkulla, vesimylly 1
7	Skräddarby, tiiliruukki	13	Söderkulla, vesimylly 2
8	Skräddarby, Joensuun kartano, autiotontti	15	Massby, tiiliruukki, tiilitehdas, kylätontti
9	Söderkulla, pato 1	17	Söderkulla, Glamars, autiotontti
10	Söderkulla, pato 2	26	Skräddarby, Sibbesborg, keskiaikainen linna

Muinaisjännösalue
(tarkempi rajaus määrittämättä)

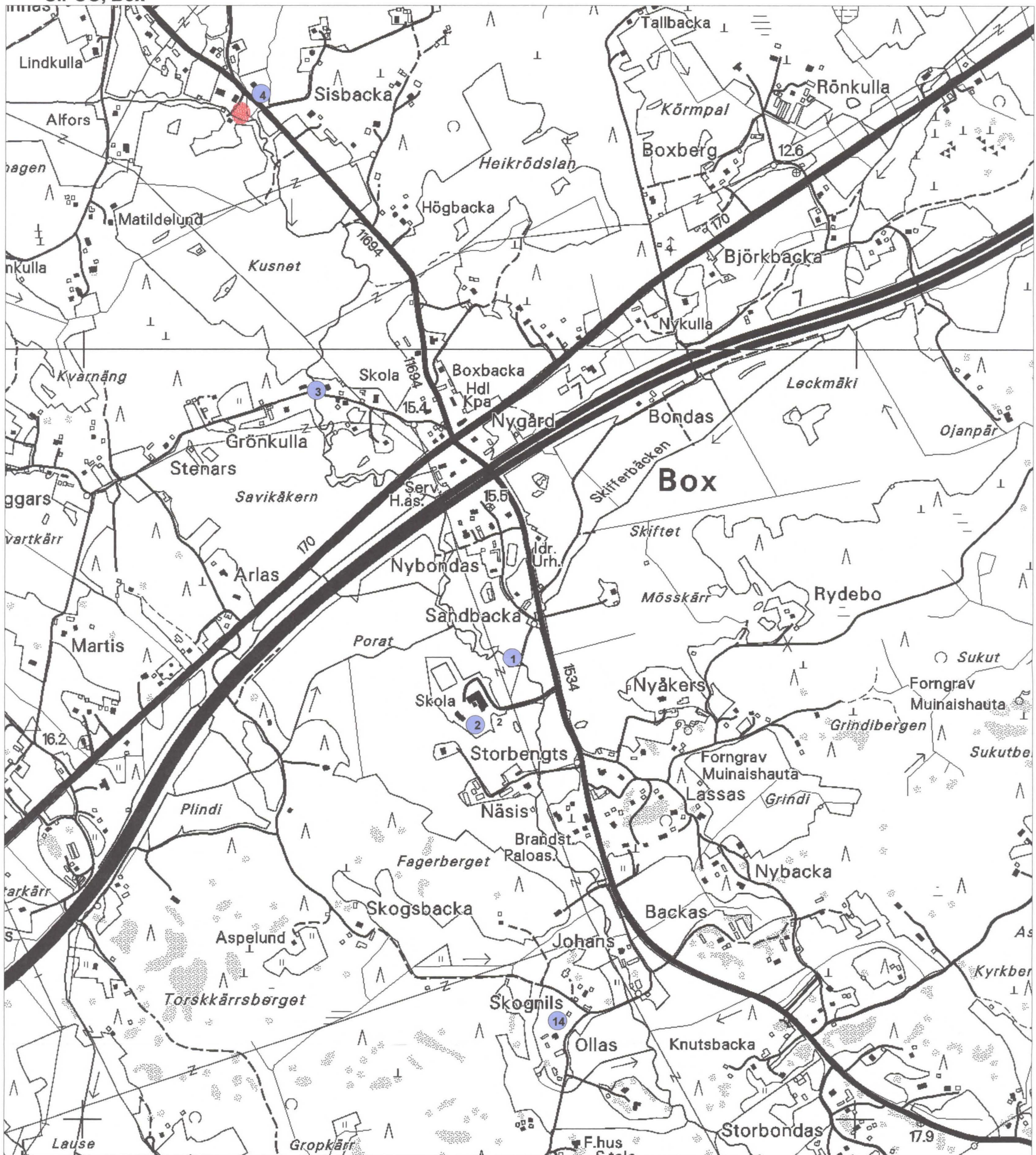

Pellossa mahdollisesti veden-
alainen paaluvarustus
(tarkempi rajaus määrittämättä)

Vedessä laiturin jännöksiä
(tarkempi rajaus määrittämättä)

SIPOO, Box

2043 10

mk 1:20 000

Kohdeluettelo:

- ① Box, vesimylly 1
- ② Box, tuulimylly
- ③ Box, vesimylly 2
- ④ Box, vesimylly 3
- ⑭ Box, Kyrkmässbacken, kirkonpaikka

Muinaisjäännösalue

SIPOO, Hindsby/ Gästerby / Immersby

2043 08/ 10/ 11

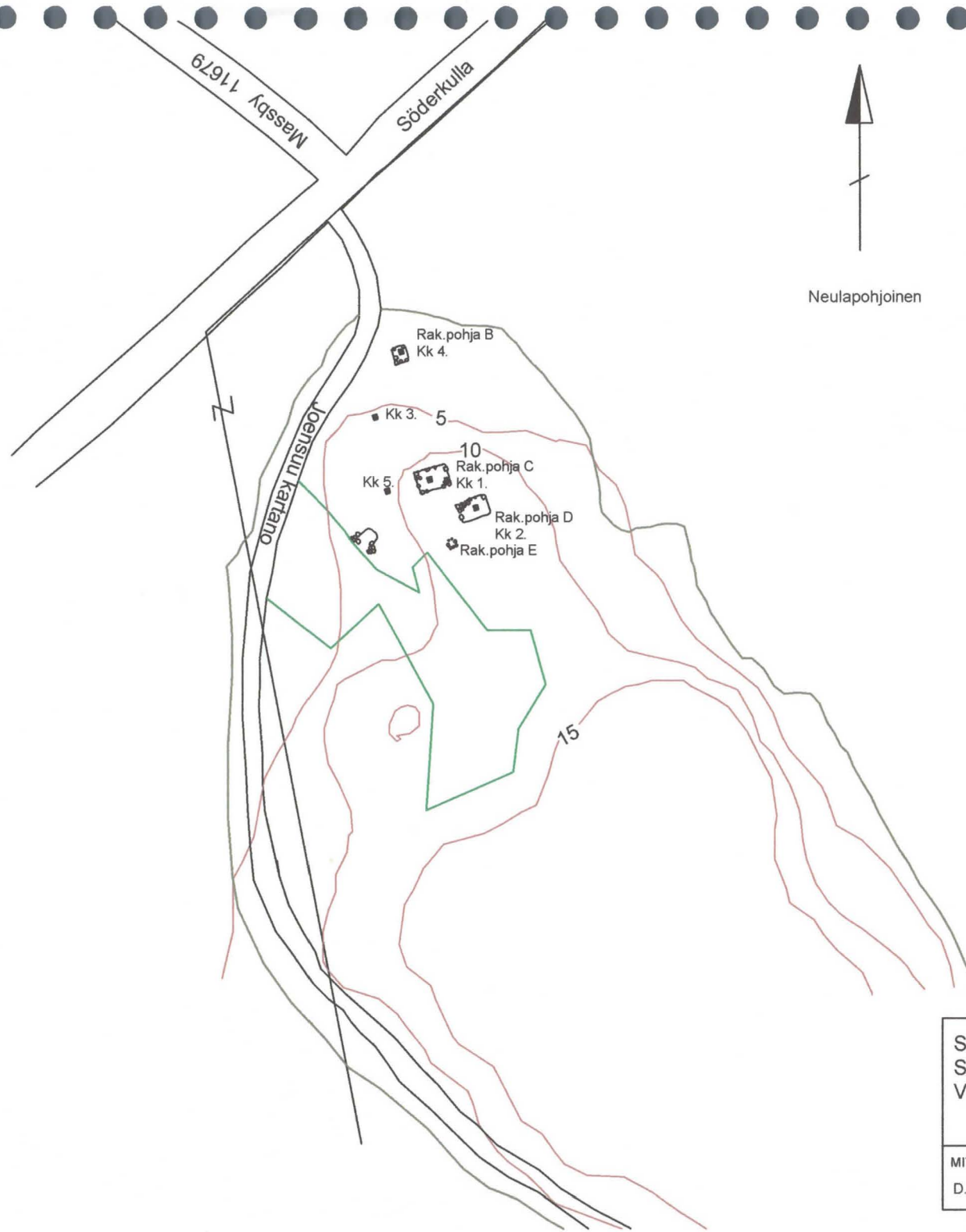
mk 1:40 000

Kohdeluettelo:

16	Immersby, vesimylly	22	Hindsby, vesimylly 4
18	Hindsby, Hofgård, kartanopikka	23	Gästerby vesimyllyt
19	Hindsby, vesimylly 1	24	Pigby, autiotontti
20	Hindsby, vesimylly 2	25	Norrkulla, Kyrkbacka, kirkonpaikka
21	Hindsby, vesimylly 3		

Muinaisjäännösalue

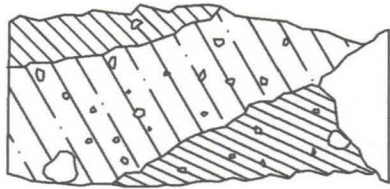

- Rak. pohja
- Kk, Koekuoppa
- Muinaisjäännösalue,
(tarkka rajaus määrittämättä)
- Puro
- 15 Korkeuskäyrä
- 11689 Tie, (tienumero)
- Pelto
- Sähkölinja

SIPOO Skräddarby V.-P. Suhonen 2002	Yleiskartta	
	Korkeudet m m.p.y. mmk 1:2000	
MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO		
MITTAPIIRRUSTUS D. Lillqvist	KULTTUURITALO PL 169 00511	puht.piirt. D. Lillqvist 02/2003

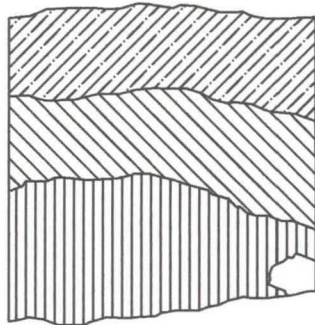
Koekuoppa 1

profiili kaakosta

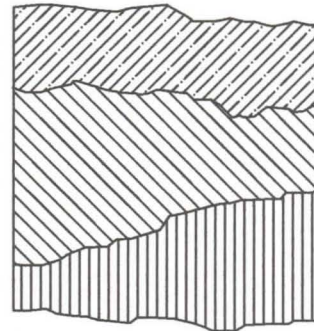

Koekuoppa 2

profiili pohjoisesta

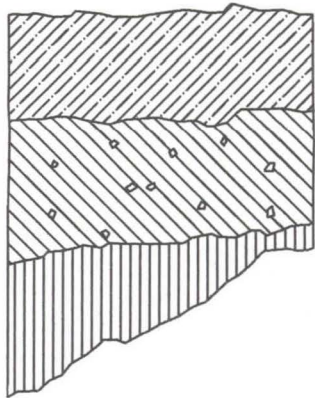

profiili lännestä

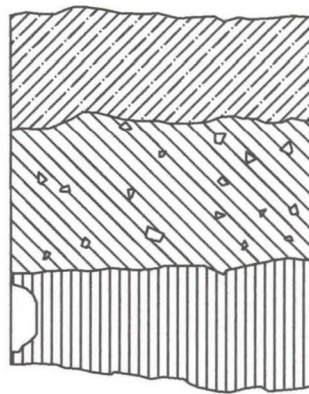

Koekuoppa 3

profiili pohjoisesta

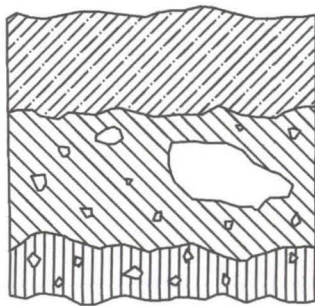

profiili lännestä

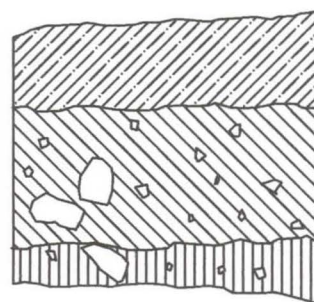

Koekuoppa 4

profiili pohjoisesta

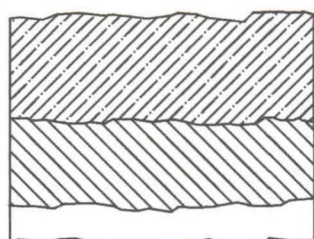

profiili lännestä

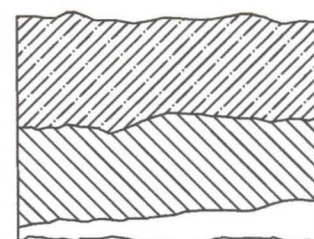

Koekuoppa 5

profiili pohjoisesta

profiili lännestä

- Humus
- Harmaa likamaa, hiekka
- Rautapitoinen hiekka, seassa pieniä kiviä
- Savensekainen hiekka, seassa pieniä kiviä
- Puhdas hiekka
- Kivi

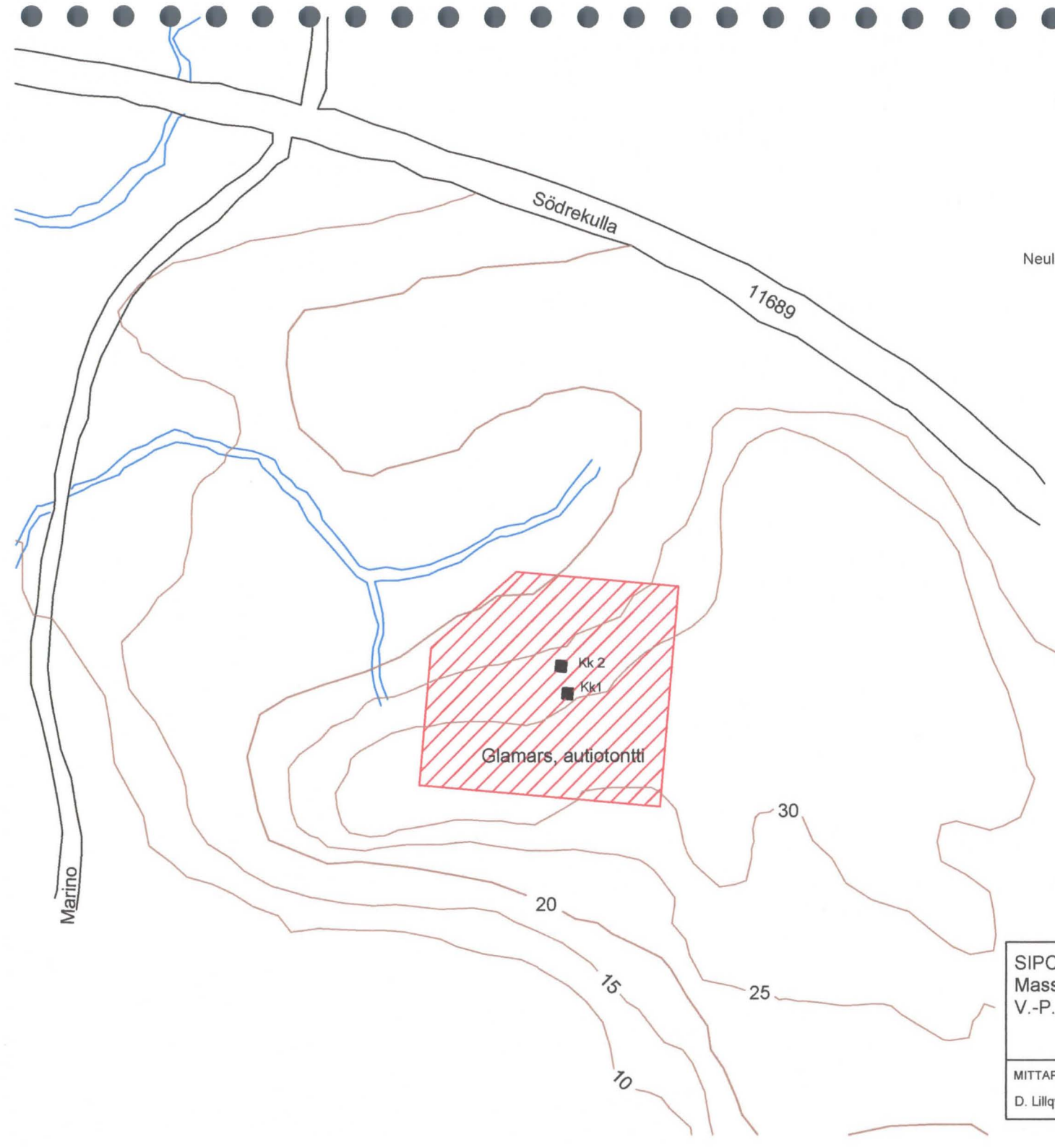

1 m

SIPOO Skräddarby V.-P. Suhonen 2002		Koekuopat 1-5 Profiilikartat Korkeudet m m.p.y. mk 1:20	
MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO			
MITTAPIIRRUSTUS D. Lillqvist	KULTTUURITALO PL 169 00511	puht.piirt. D. Lillqvist 02/2003	

Neulapohjoinen

- Kk, Koekuoppa
- Muinaisjäännösalue, (tarkka rajaus määrittämättä)
- Puro
- 15 Korkeuskäyrä
- 11689 Tie, (tienumero)

SIPOO Massby, Glamars V.-P. Suhonen 2002		Yleiskartta Korkeudet m m.p.y. mk 1:2000	
MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO			
MITTAPIIRRUSTUS D. Lillqvist		KULTTUURITALO PL 169 00511	puht.piirt. D. Lillqvist

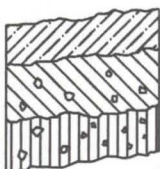
Koekuoppa 1

profili pohjoisesta

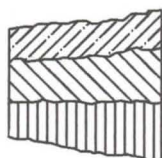

Koekuoppa 2

profili pohjoisesta

profili lännestä

Humus

Harmaa likamaa, hiekka,
seassa tiilen palasia

Tumman ruskea likamaa, hiekka

Tumman harmaa likamaa, hiekka

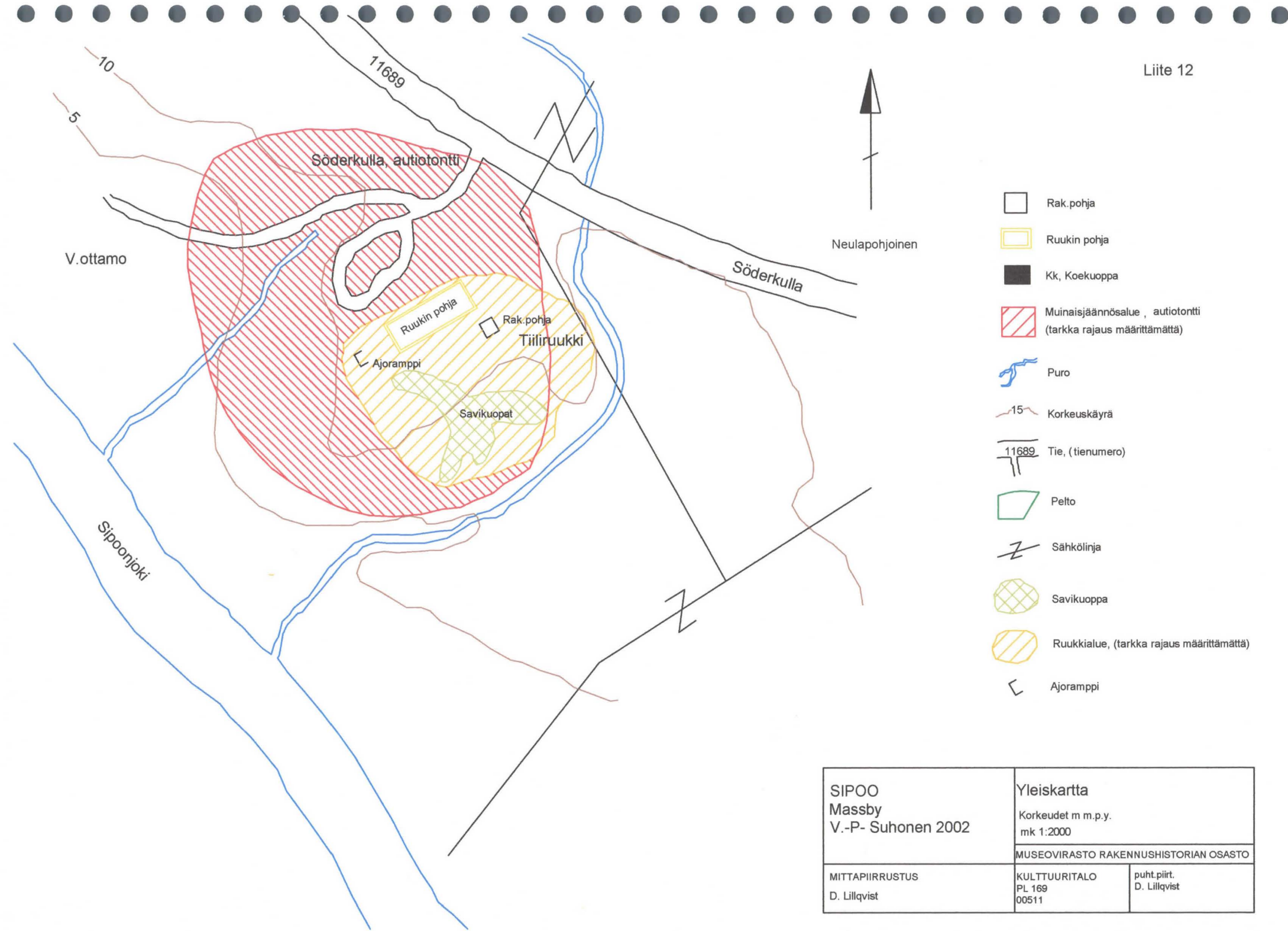
Puhdas hiekka

Kivi

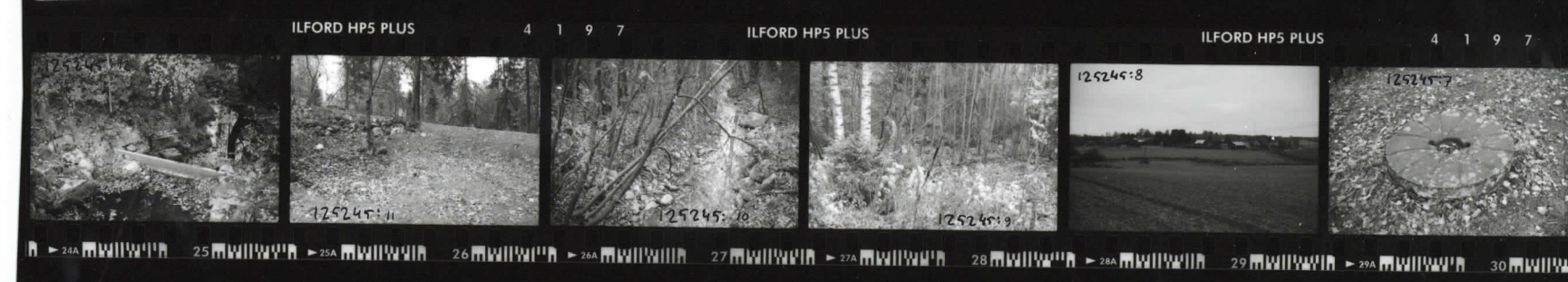
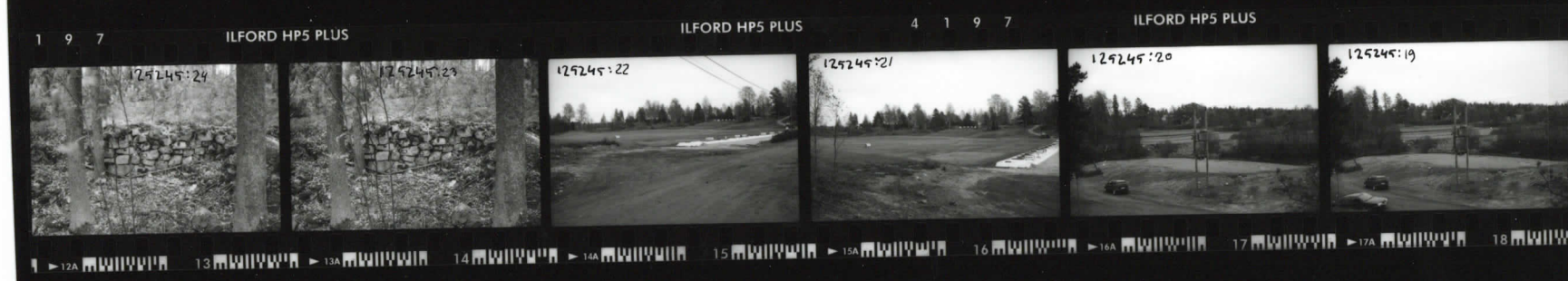
50 cm

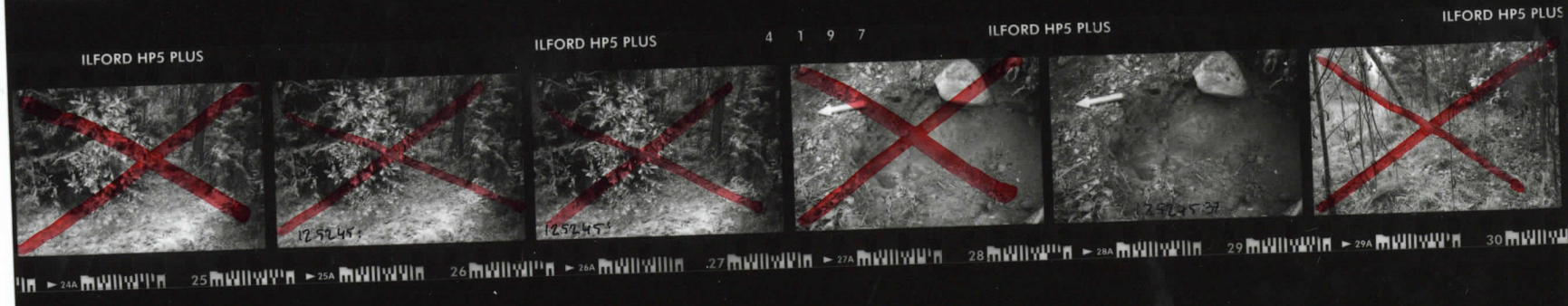
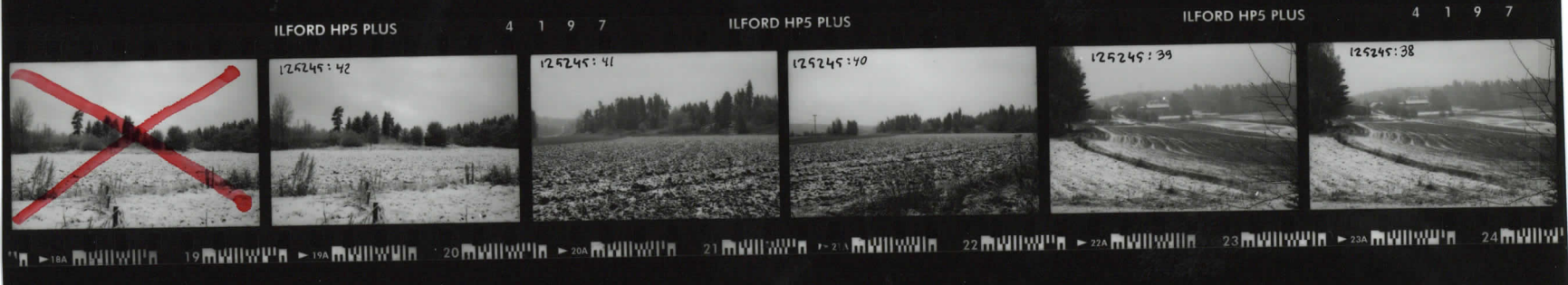
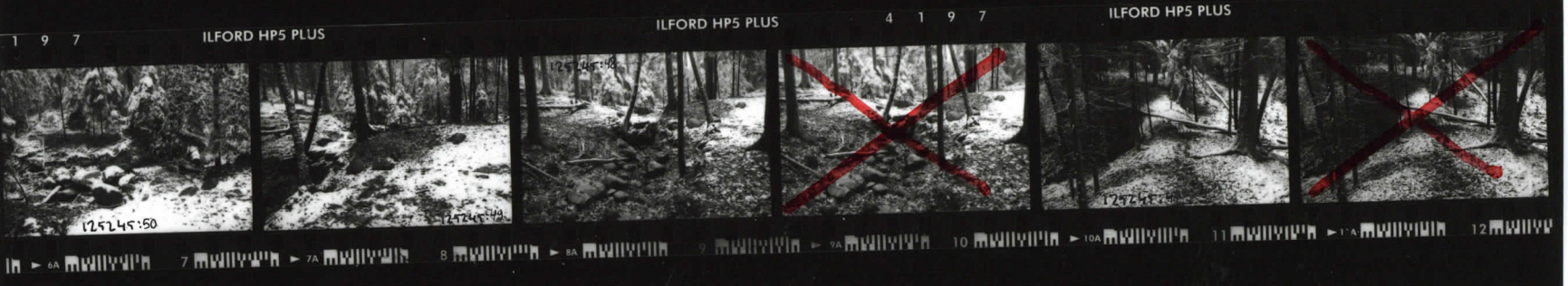
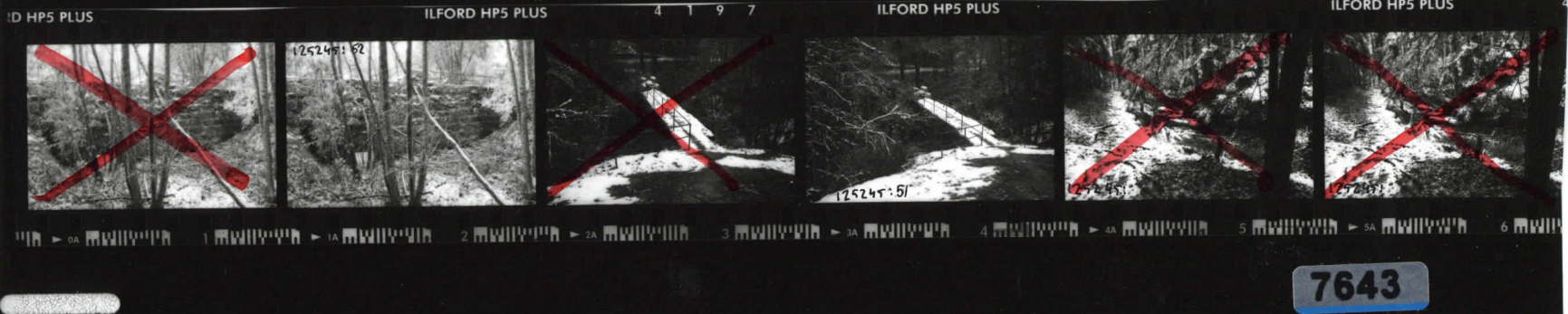
SIPOO Massby, Glamars V.-P. Suhonen 2002	Koekuoppa 1 ja 2 Profiilikartat Korkeudet m m.p.y. mk 1:10	
	MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO	
MITTAPIIRRUSTUS D. Lillqvist	KULTTUURITALO PL 169 00511	puht.piirt. D. Lillqvist 02/2003

- Rak.pohja
- Ruukin pohja
- Kk, Koekuoppa
- Muinaisjäännösalue, autiotontti (tarkka rajaus määrittämättä)
- Puro
- Korkeuskäyrä
- Tie, (tienumero)
- Pelto
- Sähkölinja
- Savikuoppa
- Ruukkialue, (tarkka rajaus määrittämättä)
- Ajoramppi

SIPOO Massby V.-P- Suhonen 2002	Yleiskartta	
	Korkeudet m m.p.y. mk 1:2000	
MUSEOVIRASTO RAKENNUSHISTORIAN OSASTO		
MITTAPIIRRUSTUS D. Lillqvist	KULTTUURITALO PL 169 00511	puht.piirt. D. Lillqvist

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

1 2 3 4 5 6

7644

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

7 8 9 10 11 12

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

13 14 15 16 17 18

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

19 20 21 22 23 24

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD

25 26 27 28 29 30

HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4

31 32 33 34 35 36

ILFORD FP4 PLUS

ILFORD FP4 PLUS

ILFORD FP4 PLUS

4 3 5 5

7641

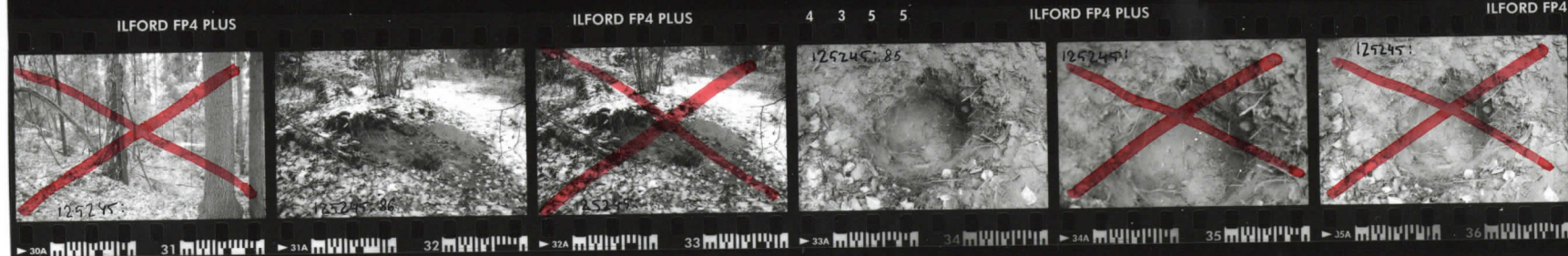
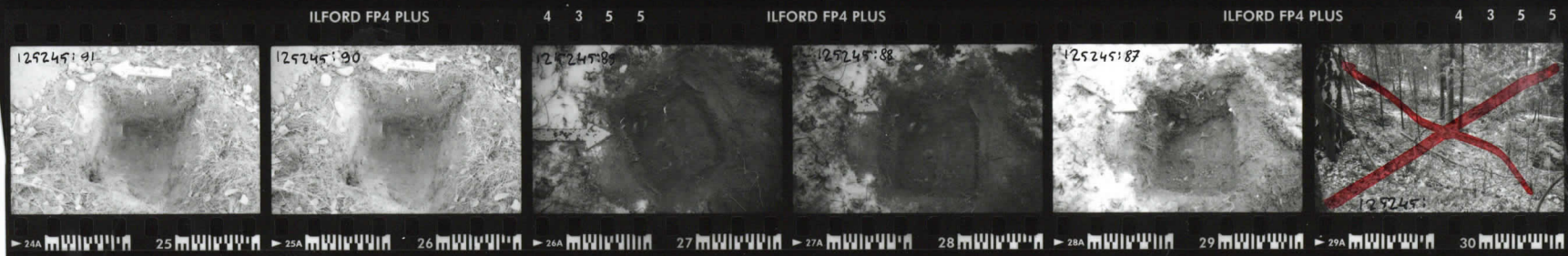
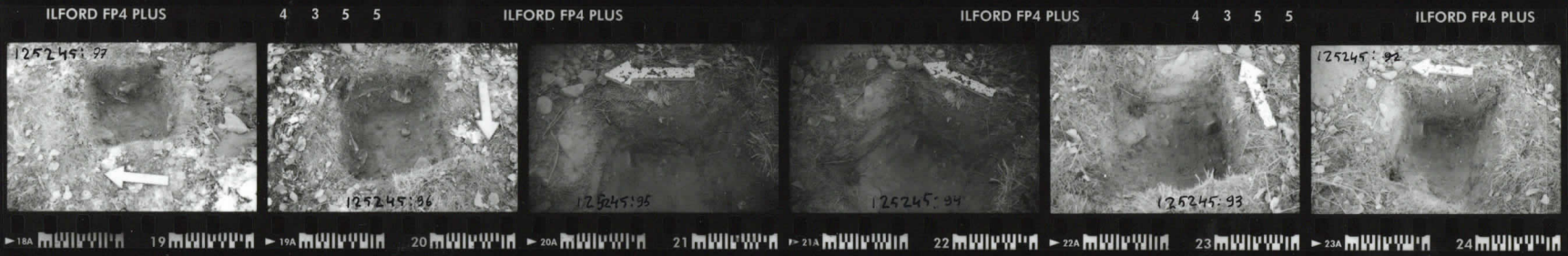
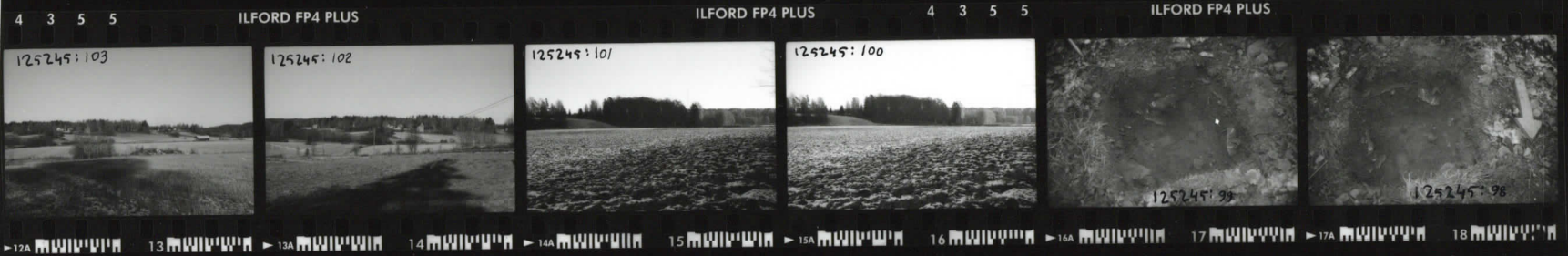
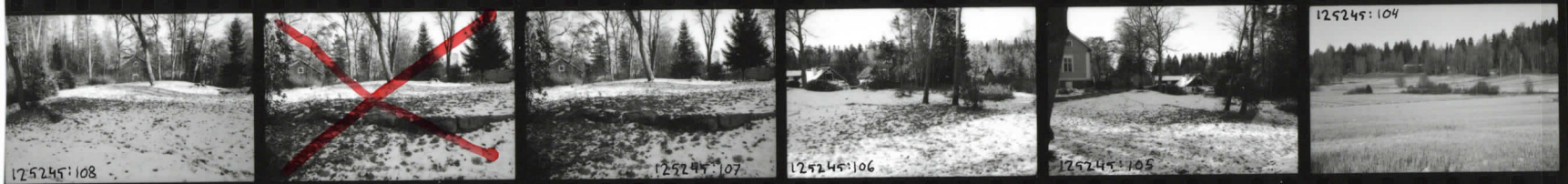
ILFORD FP4 PLUS

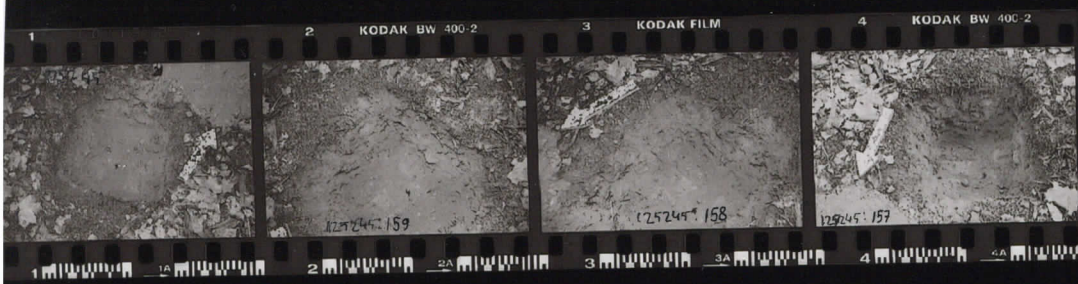
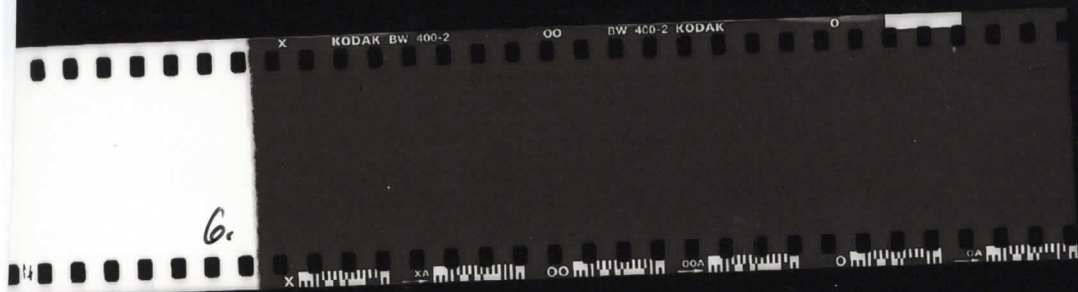
ILFORD FP4 PLUS

4 3 5 5

ILFORD FP4 PLUS

ILFORD FP4 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

8

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD

1 1A 2 2A 3 3A 4 4A 5 5A 6

7640

HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

7 7A 8 8A 9 9A 10 10A 11 11A 12

ILFORD HP5 PLUS

4 1 9 7

ILFORD HP5 PLUS

12A 13 13A 14 14A 15 15A 16